



# Naiste Hääl

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu  
Häälekandja

## Nr 1

Fr. R. Kreutzwaldi nim.  
Eesti Riiklik  
Raamatukogu

58,8860

### Sisukord:

Naiste Hääl: 1. Olge tervitatud, rikkad! — 2. Kõik ühe — üks kõigi eest! — 3. Marie Reiman 50-aastane. — 4. Kirjanduslik veste. — 5. Kaks katket. — 6. Ma nägin. — 7. Kehakultuur. — 8. Veel tahtest ja selle kasvatamisest. — 9. Kirjanduse tutvustus. — 10. Kroonika. — 11. Küsimused ja kostmised.

Perenaine: 1. Mõni sõna kitsast. 2. Miks nutab teie laps? 3. Lõunasöögid. 4. Väikesed näpunäited toidu valmistamiseks. 5. Vaibad mööblikattena. 6. Veel mööbliriietest. 7. Käsitöö ja riietus.

# "Naiste Hääl"

**Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja.  
Ilmub 1 kord kuus.**

Toimetaja: MARIE REISIK.  
Väljaandja: E. Naisorganisatsioonide Liit.  
Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9. Tel. 13-91.

Toimetus ja talitus asub:  
TALLINN, Rataskaevu tänav 22.  
Avatud kella 10—2. Telefon 13-26.

**Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.**

Tellimise hind: poolaastaks — 2 kr., aastaks — 4 kr. Üksiknumber 40 senti.  
Väljamaa tellimine 5 kr. 50 s.

Kuulutuste hind: terve lehekülj — 30 krooni. 1 mm ühel veerul — 10 senti.

**CARTIER-BRESSON**  
PARIS



**PESUKINDLAD PARIS VÄRVID**

AR  
RAAMIKOGU

## KÄSITÖÖLÕNGAD

Esimese klassi prantamise vabriku saadused

Kaitsemärk



„A la Croix“

**PESUKINDLAD VÄRVID**  
(300 värvi)

Märkniidid

Pärllõngad

Brillanté d'Alger (Mouliné)

Heegeldamise niidid

liri lõngad

Linased lõngad

Hedebo niit

Nõelumise lõngad

Asutatud aastal 1825

# MÄISTE HÄÄL

## E. NALSORGANISATSIOONIDE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Nr. 1

B4369

Jaanuar 1929

III aastakäik

### Olge tervitatud, rikkad!

Miljonid aastaid armatule leitud olema ette maakeral.

Miljonid aastaid on leitud sündimine ja suremine mingiingul ajal, mingisuguste olevuste lestel.

Miljonid aastaid! Kutarinse värin läbibastaju.

Kui rikas on igawit! Ja keel juures nii liigi inimese juhtes: tilgutab minimele aastaid, nagu jõhvpeenest lapillaarorulest mõnda haruldast teemilist ainet piifafeste näol, wähehaawal.

Quimingu põlvitab tolle toentele awame juures ning ootab juurimas ärewiies liifaks aastaid nii tumalt armastatud, ihaldatud elale . . .

Taas on langenud äis tilgatene igawitust meile: jaabub uus aasta.

1929-ias meie ajaarwamie järele.

Maerwäärt wäike arv wõrreldes miljonite aastadega.

Ent siiski: olgu tämatud igawitu ütempreester ja juht iletugi eel!

Juba tee wäike till igawitust — aasta — on nii arwar, et mõine ta piireides liikuda launis wabalt.

Wõime tegutleda, laubelda igalits oma talendiga, jaades kairi jelt ja loquini rikastudes.

Mitastuda ainelieilt iklame kōit nii wāga. Riklus wõib rippumatuse. Lubab ajada ette rinna ja firgu selja. Riklus äratad täbelepanu ja lugupidamist.

Kas peab ehl inimekond terwitama kōige pealt teid, rikkad loqu maakeral? Teile kuulub esimeses joones wārste till igawitust — uus aasta.

Mii arwate teie loomulikult ihe, kuigi teile pole wastuwõetaw terwitus massirimefelt.

Teie kallile nimele on registreeritud majad, metsjad, maad ning hull naelu, dollareid, frankse, kroone pangaraamatudes.

Teid terwitawad omaajugused uue aasta puhul elaw

wate lilledega, lõhnaõldega, haruldase puuwiljaga, shtiate pärlidega ja teemantidega.

Teie kullastunud nõudlittus ei ole huvitatud dieti ühejtti terwitusest, olgu tal taajas tingitus wōi mitte.

Parim terwitus teile on too, mille läitab teile teie oma jumaldatud kuldwaiklas.

Ta terwitabki teid trumlt iga aasta lõppepes aruandega kapitalist ja protjentidest, mis juba on „käima peal“ meeks kapitalists, meeks protjentidets.

Ming iigineb teie kuldwaiklas ja ta iugu jaab palju nagu liiwa mere ääres, nagu tähti taewas . . .

Ja waejed? Meid on enamus . . .

Kuid waitigem waranduslistest waejfordadest. See on liigetektaw kõnelus.

Waitigem, jeda enam, et meie kadakajel karjamaal toidetud kuldwaiklas on hirmus lahjad, nigerikud ja werowaejed: meil polegi dieti rikkaid.

Salgad, inimele! On siiski. Meil on nimele äis wāga, wāga rikas klafs kodanikke. Armastame neid kōit, kuigi wabel hurjutame ja noomime.

Midaagi pole neil olevustel pangas. Kuskiil pole registreeritud nende nimele maju, mõisaid, metsti, maid.

Ei naelu, dollareid, ega kroone. Ent nad omawad ometi kōit wāärtuses, kōit maailna liikuwad ja liikumatud warandused.

Nad omawad loqu maakeral. Weel rohtem: nad omawad ta ruumi, milles keerleb maakeral.

Nad omawad päiteje, kuu ja kōit taewatehad ülbje. Mii laugele, kui kiiuik inimese mõde, nii laugele ulatub nerde waldkonna piir.

Mis on kuninga kullakriestud ja ta warabeldrid wõrreldes tolle rikkusega? — Tähti puru.

Teame oma kōest jeda, jelt oleme kord kōit olmid jarnajelt rikkad, — o l e m e o l n u d n o o r e d.

Oleme olmid tulowitku pärisomanikud.

Woor! Milline joowastaw jōna! Selle jōna, jelle

mõiste juurim väärtus selgub täiel määral alles siis inimesele, kui tal hävib juustest pigment, kui pudenevad hambad, vajub süüri selg ning valutavad koldedal fombel jalad ja muutuvad kangeks, nagu vööri-mehe väsinud kromul.

Siis ärkab inimene teistöö waitujes ning jonib:

„Jesand, võta mu maja, võta põld, veised, ämmardajad. Võta mu kuldvasikas ja ta pojad — prohvendid. Võta kõit, kõit, aga anna tagasi mulle mu noorus!

Lahe jälle helkida silmal, kui loidutäbel. Lahe tutjuda jädamel nii, nagu tultsus ta kümnete aastate eest!

Lahe veel kord rõõmu tunda kowadpühanguist, eimeisist pügest piis, konna krooksumisest, waresse waakumisest, tedre kudrutamisest ja kõigist elu häälitsust!

Aga Jesand ei kuule mitte. Ma siis mitte, kui oinas wõi ahw ohwerdab raugale oma näärmed . . .

Elu ei fordu meis enam. Oled olnud ritas ja müüd — oled waene.

Wõta heaks, mida oled ojanud pärida riktusaastailt. Ela noist riismeist.

Rikkus ise — noorus — on teiste päralt. On meie laste päralt. On noorjoo päralt.

Karun, julm on nii rõõwida inimeselt kõit, wiimajeni!

Kas kõit? — Meile jääb ju elutarkus, filosoofia.

Tõmmakem ta eneste õlgadele, nagu tolmumantel. Istugem maha eltee äärde ja jälgigem nooruse wõidukäiku. Jagagem neudega elutarkust.

Uhed noortest tulewad hüpates ja lauldes. Tulewad süües wiinamarju, ahwelt, hea isuga.

Teised tulewad hingeahastujes otstides, ihaes neid tartuji, mis saabuvad meile ühes hallide juustega.

Kolmandad on wäsinud elust juba enne, kui on jõudnud veel esimise werstapostiniigi.

Tolle wäsinuse on nad pärinud meilt. Olgu meil häbi nende jõuetuse pärast.

Tuleb kenakene fogu ka neid, telleda filmis peegeldub wõitlustahe, uute ilmade otjunistung. Kelleda lihahked ja närwid on kowad nagu terastraat. Pikk julge nagu mägede fottal.

Nende noorte peale olgem uhked. Nende peale lootkem. Nad kasutawad oma rikkust — noorust dieti.

Urgem nõudkem neilt käärutamist, kitaldatud aularustust wanade traditsioonide ees.

Nad hindawad eelmiste põlwede tööd ja waewa, kuid ilma halemeelsuseta.

Nagu meister waatleb antud materjali, nii waatlewad nad meie waimupärandust: kuhu paigutada, millets tarwitada?

Siis toowad lagedale nad oma tarwandid ja wiasted, oma mudelid ja skeletustrejad ning — loowad joomasustjes, õnaes.

Meie ei mõista sageli neid. Kuid toetama peame neid, kui nad wajawad seda.

Päratu rikkad on noored, kuid nad pole sageli teadlikud rikkusest.

Tuleb juhtida tähelepanu tolle rikkusele; neile ääretuile warandusele, millejed omad noorus eneses, oma hinges, oma tehas — jõu, terwise, julguse, energia

näol. Kõige pealt aga — aja näol, mis neil veel elada.

Nagu araabiatõugu tuliskilmane hobu seijab elu nende ees; taabib kääritult labjaga maad: ootab ratsanikku, kes juhiks kindlal käel ta tormikiiret jõitu.

Minult noor jõandab haarata obelitu ja hõpata tolle ägeda looma selga; ainult noor inudab süttes-tada teda.

Minult noored jõudawad raputada elu nagu takutoonalt.

Minult noored tabawad ta nagu elawa, siplawa kala; lööwad kahwi ta wärisewasse sappa ning kraabiwad ta seljast joonuse, mis ei tõlba jõögits: kõrwaldawad elu! kõit, mis on ülelligine, mis on raste nagu tina ja ei laje inimesel tõusta lendu.

Kas tahawadki meie noored tõusta lendu? Oyl on nad kõit nõrgatüwalijed?

Jah, tahawad, kuigi jageli ei osta.

Minge ülitoolklinna. Seal on noori kõige enam foos. Tabagem silmapilt, kus näete noori wakksest istumas. (See wõib olla keegi tohwinajas). Waadelgem neid noori, mõtlitte näguisid. Urriigem noorte naiste, noorte meeste näoilmet.

Pealtisandjelt wõib öelda, et see istumine on juhm, rumal oleng, mitte midagi mõtlemine.

Kuid püüdtem kinni mõni tultjatus juunurgas, mõni wari murelikes filmes, mõni lehandõs, mis ajab sirgets rimma — ja teie taipate, et iga noor wõitleb ägeda wõitlust eluga; tolle hiiglakalaga, talle sappa on tarwis lüüa hart ja puhastada teda joonusest, et ta tõlbats jõögits . . .

Ei ole wiist ühtki noort, kes poleks küsinud sajad torrad enejeit:

„Miks on elu uts nii tiimas? Miks on inimesele elus waja nii ääretult palju tribu-trabu, kassikulda, mürti, uimastusaineid?”

Miks peame elus aina asteldama, orjama, kummardama, jaba liputama, foguma, korjama nagu jandid kirku läwel?

Miks ei wõi meie wahel jetta ta püüda paigal, waadelda elu ning puhata nagu Jehoowa pärast maailma loomist?

Miks libijeb elust läbi kõige hõlpsamini itka see, kes oskab jeada jalga teije turjale, kes oskab läskida ja walitseda, kes kuuagi ei halasta, kes kuuagi kelleagagi ühes ei kurwasta, ei leina?

Miks peame kandma elus libi mastli? Miks waimina, kui tahajime rääkida, ei! kühendada ülekohtust ja autusest?”

Oo, teie noored, teie miljonärid, kelleda isiklikul arwel on veel kümmed eluaastad, need problemaatilised küsimused on kowad pähtlid . . .

Nende küsimuste üle on pinewalt mõelnud paljud inimpõlweid

Nende küsimuste nimel on kantud kibowitjakroone ja mindud surmaga.

Rahu ei anna nad mõtlejale tänapäewalgi.

Just siin, neis küsimusis, tahaksid ühes teiega olla hingeljeit noored, jõurikkad ta teie emad.

Kad tahatjäd aidata, ojsida wahendeid, mis muudat-  
sjo lakedamats inimeie oleniise ja elamiise maakeral.  
Mis libiustatjäd elu ja ühtlasi õilistatjäd teda.

Nimate teie, noored, tuidas walutab ema jüda iga  
nähtuie puhul, mis ähwardab tuua nusi rastusi, nusi  
teerdiõlmi meie riigi juba teerulisse ellu?

Nusi teerdiõlime noortele, tulewitu inimestele.

Sirem mitab alati ema rimas, tui on käimas wõit-  
lus ideede ja põhimõtete pärast.

Mardab ema, kas ei purustata eht juurt imepärlit  
— inimõnne, todumaa õnnelakthelide nimel, kas ei  
purustata, häwitata eesmärti abinõude nimel.

Teid, noori, haarab eluteeris, wõitlus täna, homme.  
Teie emad tahowad aidata lahendada põhiküsimusi.  
Tahowad tuua õilistawat, pehmendawat, naiselikku  
elementi wõitlusie, mida peetakse aadete nimel, inimeie,  
todanitu heaolu nimel, tuid mis jageli omab julma,  
tarmi tegumoe, lastub inimõlgusen, inimõgimiseni.

Just naine, ema on igasuguse inimõlguse ja wih-  
famiise wastane.

Naiise taudu näeb inimene eluwalgust, — naine on  
esimeses joones huwitatud oma laste — fogu inim-  
tonna — heast läeläigust.

Ses küsimuses on naine igawesti noor, kuigi seisaks  
ta haua äärel.

Ses küsimuses ühineb ta noortega.

Wastjaabunud aastal ulatagu käsi noor noorele, ka  
hingelikele noorele.

Mitjundagem waimlikelt tugewalt ring nii tihhe kui  
mis lattaed .

Waadatem julgelt nättu elule, edewale neitfile;  
wärwitule, wõõbatule, keleni ehitule tribu=krabuga,  
lastitullaga.

Waadatem otje filma tolle kawalale, ahuele, jul-  
male, werejanulijele, jageli walelitule.

Ja siis — istugem maha, wõtkem juured tahwolid,

— nagu olid Woorjeel, — ning kirjutagem elule ette  
oma reeglid.

Nõudkem elult, et loobuts ta üleliigjest ehtimijest;  
loobuts wõirgijst, nimaustuswahenditejt.

Loobuts inimõlgamijest, inimhäwitamijest.

Kristugem ta küljest litrite, kasitulla, kuljuste liig-  
rohtus. Nätkem ta ehteks waid see, mis on tõhijelt  
juurjuguine ja kaimis. —

Kirjutagem kehale ette waimu reeglid. Teshkem tast  
waimu alandlit kästudekäitja.

Uhe aastaga ei jõua teha midagi. Uhe aastaga ei  
jaa walmis kästulanad.

Witemot aega nõuab see töö.

Kellede päite on weereimas, need ei näe enam  
lõppeffekti . . .

Ent teil, noored, on aega weel külluses. Teie ei näe  
weel eneste ees hana mustendawat kuristikku.

Teie ei tõhigi näha seda, jst see oleks ebaloomulit.

Peate nägema waid pikka pärlirida — aastaid, mida  
wõite tarwitada eneste ja todumaa kajuks.

Peate nägema oma juuri warandusi: päitejt, kuud,  
tähti, musta mulda, jnisti taewawõlwi, walgeid kaje-  
tiwõssid ja — oma noort, terwet keha ning tugewat,  
wõitluswalmist waimu.

Uhted peate olema oma juure rikkuse, oma nooruse  
peale, et warem põlw wõiks olla uhte teie tubliduse  
peale.

Olge terwitatud uuel aastal, Eesti  
rikkad, Eesti tulewiku pärisomanikud  
— noored!

Olge terwitatud, naiised, emad, kes tauduud ja kan-  
nawad kätel eesti tugewaid taimi!

Olge terwitatud, naiised, emad, kelle-  
de taudu rikastuwad noored waim-  
likelt!

Käo Orvik.

## Kõik ühe — üks kõigi eest!

Lähenevad riigifogu walimijed, on päewakor-  
ral ta naište poliitilise organiseerimise küsimus.  
Seetõttu pole huwitufeta heita pilku teiste maade,  
eriti meie naaberriigi Läti, naiise tegewufesse poliiti-  
sijel alal.

Naiise poliitiline tegutsenimine seadusandwais asu-  
tusis algas pärast sõda: ta kestab mõned 9—10 aas-  
tat ja seega on aeg weel kühike, et teha lõplikuid kol-  
tuwõtteid. Üks on aga selge: see juur oodatud rewo-  
lutsoon naishäälatajate pärast, juured poliitilised  
muudatufjed, mida lartjäd Lääne-Euroopa riigimehed  
ja mis pidi ähwardama terwe riigi rahulikku arene-  
mist — jdi tulemata.

Udele Schreiber'i andmeil on praegu Euroopas  
134 naisdeputaati: neist prosentuaalselt kõige roh-  
kem Soomes (200-st parlamendi liikmest 16 nais-  
jaadikut), siis järgneb Saksamaa oma 33 naisjaadi-  
tuga (490-st reichstagi liikmest), Tshheho-Slowakkia

10 deputaadi ja 4 senaatoriga, Austria ning Poola  
— mõlemad 12 naisliikmega jne. Naisdeputaadid  
wõtawad osa seadusandwast tööst samuti wiljakast  
ja asjatundlikust kui mehed, kaitstes eeskätt muudugi  
neid seadusi, mis wastawad rohkem nende huwibele,  
nimelt hoolikande (emade ja lastekaitse), hariduse  
ja terwishoiu aladel. Kurid ka igas teises parlamendi  
töös on naine näidanud oma küpjust ja häid mõi-  
meid, nagu seda näeme saksa reichstaxis, kus naisde-  
putaadid wõtawad osa kolli, kaubanduse ning lae-  
wanduse lepingute sõlmimijest, tulumaksu, põlluma-  
janduse ja teistest sotsiaalpoliitilistest korraldustest.  
Samuti ka mujal on naište töö üldijest tunnustatud.

Naiised on eemaldatud poliitikast ainult nais maa-  
des, kus naistel pole weel häälõigust ja kahjust ka  
Lätis ning meie todumaal. Milllega seda seletada, mis  
on siir talistufes?

Eestis, nagu ka Lätis, tunnustati naine demo-

kraatliku wabariigi algpäewil ühedigukslits riigikodanikuks mehega, andes talle nii passiivse kui aktiivse wabariigi õiguse j. o. õiguse walida ja walitud jaada. See õigus tuli otsejuri midagi arusaadawat ja iseenesest mõistetawat, ilma et naistel oleks tulnud pidada jelleks mõistlust. Mutawas fõgus waliti Cestis kui Läti naisjaaditse: see sündis weel rewolutsiooni mõjul juure wabaduse ja ühediguksluse nimel. Kuid järgmistel walimistel kannatasid naised Läti kui ka Cestis täieliku jaksõ: ükski neist ei saanud walitud parlamenti. Keda jini sündistada? Kas ainult mehi, kes püütawad naisti wälja tõrjuda ja wõita enese kätte kõrgemaid kõhti riigi- ja omawalitsuses? — Erapooletult ufustades pole aga see nii, esijoones tuleb sündistada jelles naisti endid.

Naised moodustawad meil kui ka teistes kultuurriikes walijate enamiku, nad on poliitiliselt ühedigukslised meestega. Miks aga nad ei kasuta omi poliitilisi õigusi, miks lastsid nad ära wõtta omi positiivne poliitilises elus, miks nad ei jaada parlamenti oma esitajaid enese ja oma laste õiguste kaitseks? Selles on süüdi naine ise. Naised nii Läti kui ka meil tunnewad weel wähe huwi poliitika wastu, weel wähem wõtawad nad oja aktiivsest erakonna tööst. Puht isiklikud iseloomu omadused — nagu kadeldus, umbusaldus, teise mahategemine jne. — wõtawad kahjuks hoogu just naiste üldistes ettewõtetes, seltskondlikes ja poliitilises elus, kus tuleks koonduda ja kõigil ühijelt wälja astuda.

Waatame näit. eelwimaseid Läti omawalitsuse — Riia linna wolikogu walimisi. Seal figureerisid juuremates erakondade nimekirjades (sotsialistide, festerakonna ja parempoolsete) tuntumaid läti naiste nimesid poliitika alal. Naiswalijate jaoks olid illes seatud walimisurnid eraldi. Ja naiswalijate poolt antud häälid tunnistasid, et walijad — naised olid naiste nimesid just eriti juurel arwul maha kustutanud, hoolitjedes sellega, et naised ei pääseks omawalitsuse ajutusse!

Ka wiimastel Riia linna walimistel (februaril 1928) olid illes seatud 32 naiskandidaati erakondade nimekirjades. Neist pääsis wolikogu ainult üks jaadit — Berta Piipin — lauaaegne sotsiaal-hoolitjanduse osakonna juhataja ja tuntud naistegelane.

Weel kurwemaid tagajärgi andsid wiimased Läti jaeima walimised. Suuremad läti naisorganisatsioonid on, nagu teada, koondunud Nõukogusse. Enne walimisi korraldas nõukogu üldisi naiste nõupidamisi, kus läbi arutati naiste üldist õiguslist seisukorda, naiste koondamist eeliseiwatiks walimisteks, nende platvormi ja taktikat. Walimistel esinesid naised ka oma — n a i s t e n i m e k i r j a g a. Kuid peab tähelepanu, et see nimekiri oli üldse wäga wähe populaarne, sest tuntumaid naistegelasi (Salnais, Piipin, Albertin) kandideerisid parteilistes nimekirjades ja mitte naiste nimekirjas. Seetõttu sai wiimane ka wähe häält ja ükski kandidaat ei pääsenud jaeima'sse. Ka erakondade nimekirjadest ei läinud läbi ükski naiskandidaat. Selle eest kandisid hoolt erakondade juhid, mahutades naisti nimekirja sappa, kui ka walijad (nai-

sed ise!), kustutades maha naiste nimesid. Tulemuseks on, et naised jäid jälle wälja Läti jaeimast, nende hääl ei jega mehe poliitilist tegewust. „Las istunwad kodus ja kaswatamad lapsi“ — trööstiwad neid läti mehed.

Maagu eelpool mainitud, teiste maade parlamentes on siiski naisjaadituid. Need on maad, kus naine on mõeldud walimisõiguse eest; ta oskab ka hinnata oma õigusi ja ühijel jõul neid kaista. Tu maad (Inglismaa, Norra, Austria, Poola, Jugoslaavia j. t.), kus naine on loobunud tegutsemisest kätjas poliitilises erakonnas: parteilised intriigid, teiste erakondade mustamine jne. — ei wõida poolehoidu seat naiste seas. Nad on koondunud ülemaalisteks n a i s e r a k o n d a d e t s, mis mõtlewad poliitilise ühediguksluse, rahwa arendamise, rahwaste koostõotamise ja rahu eest rahwaste wahel — kõikide kõrgete üldinimlikkude aadete eest. Nad on kujunenud wägewateks koondusteks, mille mõju ei jää awaldumata ole masolewatele poliitilistele erakondadele.

Sellewastu Sakamaal, kus arwu poolest on kõige rohkem naisjaadituid reichstaxis, naised wõtawad oja poliitilistest tööst erakondades ja erakondade kaudu pääsewad ka parlamenti. Wiimased walimised näitawad, et juuremad erakonnad annawad ka juurema naisjaaditute arwu: 33 it naisjaaditust kuulawad 20 juurele sotsialistide parteile, 3 — festerakonnale, ning 2 — 3 jaaditud teistele juurematele erakondadele, kuma wälsemad parteid pole läbi wiinud ühtegi naisjaaditust. Üldiselt on leidnud saksa naisjaaditute töö üldist poolehoidu, tänu naiste agarale osawõtule poliitilistest tööst erakondades.

Neist ridadest näeme, et naine wõib töötada poliitilisel alal. Ta leiab poolehoidu ja tunnustamist ka walijate keskel kui ka jellele tööle on kaswanud. Teiste maade walimised näitawad, kuidas jaawutada naiste edu ja milliseid wigu meie ei tohiks teha. Huwi puidus poliitika kui ka kõrgemate üldinimlikkude aadete wastu on juurem talitus meie naise edule. Pole ju waja minna igakord erakonda „poliitikat tegema“ kuid huwi oma riigi jaatuse ja hea läkäigu wastu peab olema igal teadlikul kodanikul. Kaswatame enesest poliitilist mõtlemit ja täidame teadlikult neid kohustusi, mis meile annab walimisõigusega. Kui minna ühes olemasolewate erakondadega, hoolitjeme, et juuremate parteide nimekirjades oleks meie tublimaid n a i s i l ä b i m i n d a w a t e l k o h t a d e l. Walijad aga, naised, ärgem jätkem omi õigusi kasutamata, läheme walimistele teadlikult, andes oma häälid nimekirjadele, kus figureeriwad naised ja kriipsutame alla nende nimesid.

Kõigepealt aga rohkem üksmeelt poliitilises töös, rohkem arusaamist naiste ühistest huwidest ja nende koostööst, rohkem austamist üksteisega wastu, kes tahab neid huwidest kaitsta. Ka naiste ühistondlikes töös olgu tuntud ja lugupeetud wana loofung:

R õ i k ü h e — ü k s k õ i g i e e s t !

Dr. Olga Madisson.

## Marie Reiman 50-aastane.

11. det. 1. a. pühitset Marie Reiman — meie tunnustatud ja lugupidatud naistegelane, — oma 50-aastast sünnipäeva. Sel puhul oli Tartu Naisajels, kus Marie Reiman esinaisjeks, korraldanud teeõhtu, millest (peale sünnipäeva lapse) ja kohalikkude naisorganisatsioonide esitajate ning Naisorganisatsioonide Liidu esitaja ja prel. Reimani isiklikud sõbrad osanäitma olid tulnud. Oli rohkesti tervitusi, meeleletusi ja jeltsi liitmete poolt ühine tingitus. Seltsi liitmeid oli väga rohket arvul ilmunud, mis tõendusjeks, kuivõrd juur lugupidamine neil oma esinaije vastu. Et ole ta ime. Mäti lahke, sõbralik, heasoovilik ja täpne, alati valmis aitama, kus vähegi võimalik, nii olene ilta ja ilta, juba kolmandat aastakümnet, Marie Reiman'i jeltsi juures asteldamas näinud. Naisajels on tema hingeks jaanud, millela võimatu elada; Naisajels on temale koduts jaanud, kus tema korraliku perenaijena vähematti asja lahke filma wahete ei jäta, waid alati jeltsi hea nime ja käetäigu eest walwel seijab. Et ole ferge nii juuri organisatsiooni juhtida, kui jeda Naisajels oma mitmesuguste osakondade ja õppeasutustega, õppejõudude ja ametnikkudega on, pealegi kus jeltis lugematu hulga jeltisfondliste korralduste juures taaja aitab. Et jeda juhtida, peab väga juur wilumus ja praktiline oskus olema, ja kõike jeda on Marie Reiman oma mitmetehiselt tõõwäljalt ammutanud.

Marie Reiman jündis 11. det. 1878. a. Suure-Jaanis, kus tema isa kaupmees oli. Alghariduse sai ta kohalikus walla koolis, kus ta, tema enese tõõnduse jä-



Marie Reiman.

## Kirjanduslik veste.

### Sigrīd Undset — tänavune Nobeli laureaht.

Vaimutegelaste seas, keda 10. detsembril Stokholmis pidulikult krooniti Euroopa suurima auhinnaga, oli tänavu nagu möödunud aastalgi naine auhinnasaajaks kirjanduse alal. Seekord oli Nobeli auhinnasaajaks naiskirjanikuks norra kirjanik Sigrīd Undset, arvult kolmas naiskirjanik, kes saanud selle auavalduse osaliseks; esimeseks oli rootsi kirjanik Selma Lagerlöf (1908), teiseks mineva-aastane laureaht itaalia kirjanik Gracia Deledda.

Sigrīd Undset on sellases eas, et tema parimat õigusega alles tulevikus võib oodata, kuigi juba see, mis ta tänini loonud, asetab teda Euroopa kuulsaimate kirjanikkude kõrvale. Sünninud a. 1882 Kallundborgis (Taamis) kuulsa norra arheoloogi Ingvald Undseti tütreana, võis pärastine kirjanik vististi juba noorukesena tutvuneda oma isamaa muinasaja pärandustega, mil-

lede põhjalikku tundmist osutuvad tema tähtsamad kirjanduslikud teosed. Ingvald Undset suri Oslo rahvusmuuseumi direktorina, võrdlemisi noores eas; tema perekond sattus pärast tema surma õige kitsikusse ainelistesse oludesse. Noor Sigrīd pidi seepärast seitsmeteistkümnendaastasena anduma leivateenistusele; 1899—1909 a. töötas ta kontoriameetnikuna. Esimesed kirjanduslikud katsed 1907. ja 1908. a. jäid suurema tähelepanuta; tuttavamaks sai 1911. a. ilmunud romaan „Jenny“, kuulsaks nii kodu kui välismaal 1920.—1922. a. ilmunud kolmeköiteline suurteos „Kristin Lavransdotter“ („Kristiine Laurentsi tütar“), mida Norras 2,6 miljoni elaniku kohta seni müüdnud üle 200.000 eksemplari ja mis tõlgitsetud peaaegu kõigisse kultuurkeeltesse. 1925. a. ilmus kaheandeline romaan „Hestvikeni Olaf Andrese poeg“, mis võis ainult kinditada usku autori võimisesse.

Sigrīd Undseti eraelu puudutades võiks nimetada, et ta abielus on maalija E. Svarstadt'iga; tal on kolm last. Tagasi pöördudes kirjaniku vaimulaste juure peame veel kord nimetama tema suurt huvi Norra kauge mineviku vastu ja

rele, eriti Gesti keele ja laulmise tätte õppis. Hiljem jaadeti ta Wiljandi Saksa tütarlaste algkooli ja pääle selle Tartu Grassi kehtkooli. Pääle kooli jäi ta veel Tartu, kus ta wemmad õppisid. Siin sai ta pea oma ärksa hääloomu ja lahke oleku tõttu jeltstonna poolt vastu wõetud ja peagi kaasa tööle tõmmatud. Esi-  
algu tulid Gesti Põllumeeste jelts, Lasteaed ja „Laara“ ja siis järjeft teised. Müüd kuulub ta wähe-  
malt künnesse jeltfi, kui tegew ja juhatusse liige, kum paljudes teistes, kaugemal seistes, kaudjelt kaasa aitab. Suuremateft organifatsioonidest oleks nimetada Tartu Naisjelts, kus ta asutajaks liikmeks (1907. a.) ja al-  
gujess 9 a. järjeft juhatusse kirjatoimetajaks ning peale selle kuni jeniini 12 aastat juhatajaks. Naisjeltfi hää-  
lekandja „Naisste töd ja Elu“ juures on ta kogu aeg andumusega töötanud, olles enamjagu selle east lehe toimetajaks. Peale selle on ta Lasteaia asutaja ja au-  
liige, E. K. Muuseumi alaline rewident, E. Kirjanduse

jeltfi liige, endine „Wanemuse“ tegelane, E. Põllu-  
meeste jeltfi wäsimatu näituse toimekonna taastõõtaja, E. P. Risti ja Tiisiku vastu wõitlemise jeltfi kuu-  
aegne juhatusse liige. Praegu kuulub Naisorganifat-  
sioonide Liidu juhatusse; on mitmel puhul linnawo-  
linif olnud (ford Naisjeltfi poolt); agar sõjaaegne  
„ühistöö“ tegelane. Ka naiskodukaitse tööst ei ole ta  
jaanud eemale jääda, kuuludes W. W. jaostonna nais-  
kodukaitse rewidentide hulka. Poliitilijelt kuulub ta  
rahwaerakonda.

Marie Reiman on üks neid wähejeid Gesti naiste-  
gelasi, kes oma laialdase huwi, tulise ijamaalsuse ja  
rahvuslilise silmaringi tõttu jeltstonnas suure poole-  
hoiu osalijeks on jaanud. Paljuid on ta enesse kõrwal  
jeltstonnategelasiiks kaswatanud, keftku see veel kaua,  
kaua edasi.

Soomine jünnipäewa lapselc veel palju aastaid,  
õnne ja jõudu edaspidijeks tegemuseks.

Alice Kuperjanov.

## Ma nägin.

Ma nägin,  
Kui oleks me noored nü:  
Kuldjuuksed sul,  
Õhkelkjad mul,  
Ja pääksela väljadel kiikus tuul;  
Ja suwi, see õitses ja helises;  
Ja meie kaks kõndsime küsikäes,  
Suur kodutunne meil siidames.  
Ja teised,  
Näd sulle ja mulle armsad,

Kõik sõbrad ja hõimud —  
Ka waenjased varmsad,  
Neil olid kui valgusekroonid pääs,  
Suur igaiiks oma saatuses;  
Ja keegi ei waenanud, vihanud mind,  
Ei kaetanud kahtluste uttu ka sind;  
Ei kulgenud keegi saatus meid püüdma  
Ja võrratut võõrsust me wahete hüüdma...  
— Ja lehvisid hülg'vad kõik inimsuslipud!  
Ja kõrgustel helkisid aadete tipud!

selle mineviku põhjalikku tundmist kõigis üksik-  
asjus. Kodumaa eelajaloolise mineviku üksikas-  
jalist tundmist ilmutab seda mineviku-järku kä-  
sitlev romaan „Vikerlased“, millest kõneleb  
Norra muinasaegsete vägilaste ja seiklejate  
karm enesesse ja elusse suhtumine. Juba see ro-  
maan näitab autori tugevat jutustuseannet ja  
iseloomude joonistuse oskust; täiuslikult esine-  
vad need võimend triboogias (kolmikromaanis)  
„Kristin Lavransdotter“.

Kuna selle suurteose (kokku ligi kakstuhat  
lehekülge) peategelaseks on naine, peatugem  
selle siisu juures natuke pikemalt. Romaani tege-  
vuse ajaks on XIV. sajand (romaanis esimeselt  
leheküljelt loeme aasta-arvu 1306), aeg ja olud  
on nii tihedalt ja üksikasjalikult kirjeldatud, et  
meilt vaadates nii otsata kauge minevik jgedes  
saab lähedaseks ja omaseks, — õige pea hingab  
lugeja sama õhku, mis tegelased. Ka siis, kui  
romaan ammu käest pandud ja üksikud — ar-  
vult väga rohked — kõrvaltegelased ununenud,  
ei unune keskkond; kogu vana-Norra kõigi oma  
isaäraldustega ja omapärasustega sobib meile  
tõelisena ja tuttavana. Eesti lugejale eriti aga

kajastub ja kumab ses kauge mineviku maailmas  
midagi omast; keskaegsete norra riütliste ja  
suurtalunikkude ning väiketalunikkude elus pee-  
geldub õige kahvatult küll, kuid siiski tõenäoli-  
selt — eelonjaaegse eestlase eluviise, kombeid,  
mõtteid. Umbes nii nagu kauge provintsi eluviise,  
riietust, kombeid, töekspidamisi võib peceglada  
suurte, vahnhiselt kõrgema! seisvate ja aineliselt  
jõukamate keskuste elu. Oli ju kõigest lahkumi-  
nekust hoolimata põhjamaade muistses elus pal-  
ju sarnasust.

„Kristin Lavransdotter“ annab kujuka pildi  
XIV. sajandi Norra elust ning ajaloo-sündmus-  
test, kuid mitte ajaloo suursündmused pole teose  
peasisuks, vaid hingeelu eritlused, eestkätt Kris-  
tine Laurentsi tütre hingelised elamused. Ja siis  
riiuvad minevikus arenev sündmustik väga mit-  
meti meieaegset olevikku; niihästi Kristin Lau-  
rentsi tütre kui tema elukaaslase Erlend Nigula  
poja hingeelus on paljugi meieaegset, — kui  
mitte ei taheta ütelda, et meieaegse inimese sise-  
elus on palju selle kauge mineviku inimestega  
ühist. Lühidalt väljendatult on kolmikromaanis  
sisuks Kristin Laurentsi tütre elu-pikkune ar-



*Ja õnne õhkas kõik taevast ja maa! —*

*Kuid see on vaid uljas unelm nii,  
See vaenlastest vaba, suur harmonii,  
Ei tõelne eedenist teed küll vii:  
Käind läbi aastate pika rea,  
Kesk päevade kuuma ja vaeva ja tööd,  
Kesk mühava elu kurja ja hääd,  
Kesk kõike maailma veetlust ja võlu —  
Käind kumbki meie suurt üksindusteed —  
Sest olnud joht Saatusse raudane tahe,  
Ei üksines inimeste ahe,  
Et mis nad saatusest ahthinud sala,  
Meid labürindina piiranud ala,  
Et loidand seal rahutud eksituled,  
Ja valusalt veretand kannatuslilled! —  
Et meie kui kauged, kui eksijad käinud —  
Teed lähedad, iial ei kokku läinud!*

*Kuid läbi aastate pika rea,  
Kesk päevade kuuma ja vaeva ja tööd  
— Kuis hinges ei kustund meil hülguseleed —  
Käind meie koduigutsus,  
Käind hõllaus, oluks üksteisele tulla,  
Üksteisele südamekoduks olla  
Ehk tuhandeks loidand küll ohvrituled!  
Ja veretanud nad kannatuslilled! —*

*Nüüd sügiseehtes ju elu meil,  
Ja sügisepäike ju meie teil;  
Nüüd teisemalt tõttavad — läigivad jõed,  
Teist helki heidavad orud ja mäed;  
Ja vilju meil koguda,*

*Sul, kui mul,  
Kus päiksela väljadel kiikus tuul:  
Toon'd lõikust küll kummagi töö ja külv,  
Ja haljendab tulevaks mõnigi nõlv.  
Ja edasitõttu  
Ei kumbki siin jäta —  
Ei midagi muidu  
Me elult võta. —  
Kuid siiski —  
Kesk päevade kuuma ja tööd,  
Kesk mühava elu kurja ja hääd  
— Kuis hinges ei kustund meil hülguseleed —  
Veel ikka kesk aegade lendu ja kadu  
Ei unu meil meelest meie kodu —  
Veel ikka süül sinavas kauguses  
Kui töötet maa tal ilub meil ees.  
Kuid ikka poolseisval veel vaheseinad,  
Poolilupikused võõruseleinad...  
Veel ikka ei kustund kas eksituled? ..  
Ja veretavad nad kannatuslilled! ...*

*Ja nägin,  
Kui kõnniks me koduteel,  
Ja koduhiied kui kohaks süül eel;  
Ja meie vahelt nad vaheseinad,  
Poolilupikused võõruseleinad,  
Nad kaugenevad nii tasa, tasa,  
Ja anname nendele: „Jumal kaasa!“ —  
Ja rõõm ja rahu,  
Kui taevakaugelt tulles,  
Kui arg ja võõras  
Veel meie vahel olles —  
Ta siiski, siiski ju hellatand meie meeli,  
Ja algatand sõnu ju ammuununud keeli ...*

mastus ja sellest armastusest võrsuvad vähesed rõõmud ning paljud kannatused. Aine, millest on kirjutatud lugematuid kordi, mis aga ikka jääb uueks.

Sigrīd Undset algab Kristin Laurentsi tütre lapsepõlvega; näeme hellahingelist tütarlast vanemate kodus kasvavat, kuuleme kuis isa tema tolle aja kommetele vastavalt viieteistkümnenda-aastaselt kihlab jõuka naabri pojaga ning aastaks kloostrisse saadab „ilmatarkust“ õppima. Juhuslikult kohtab Kristin suvepidul, kuhu kloostri kasvandikkudel oli lubatud minna tant-sima, rüütel Erlend Nigula poega, — ja sellega on tütarlapse saatus otsustatud. Seni nii sõnakuulelik ja alistuv tütarlaps hakkab vanemate soovidele ja omaaja viisidele vastu, võitleb „seitse pool aastat“ kõigega, mis ta seni pühaks pidanud, kuni kihlus tühjaks tunnistatakse ja ta saab Erlendi naiseks. Ühkete pulmades kirjeldusega lõpeb romaani esimene osa „Pärg“.

Teine osa, „Naine“ kirjeldab Kristin Laurentsi tütre abielu. Erlend on mees, kellesse kunagi usaldust ei saa olla, kes oma naisele toeks olla ei suuda ega oska, kuigi ta ainsaks

hetkekski ei lakka teda armastamast enam kui oma elu. Tema armastus aga on nagu leek, mis kõrvetab; sellega kokkupuutudes hävineb rohkem, kui Kristin lõpuks taluda suudab. Ta meel on sageli mõru, kibeduse ja viha silmapilkudel ütleb ta mehele kurje sõnu, kuid Erlendi õnnetusse sattudes on igakord valmis tema eest ohverdama kõik, kui tarvis ka elu. Mõlema abielu on alaline vahelduv meeletuseni ulatuv õnn ja meeletuseni ulatuv teineteisele haiget tegemine, mis sellega lõpeb, et Erlend kodunt lahkub ja mägedesse elama asub, kust ta koju tagasi ei tule isegi siis, kui Kristin end alandades teda kutsuma läheb. Alles kui Kristin viimses hädas, kui teda süüdistatakse abielurikkumises, kui tema poeg Guate ema au kaitses mõrtsukaks saanud ja kodu-õu võõraid relvastatud talupoegi täis, — alles siis kihutab Erlend koju: kodunt salaja põgenenud raskesti haige poja Lavrans'i kutsel. Kokkupõrkēs relvastatud talupoegadega saab Erlend surma.

Romaani viimne osa, „Rist“ kirjeldab peamiselt Kristin Laurentsi tütre lese-aastaid ning vapustavat surma. Et lugejatele romaanist väi-

Ja teised,  
Nad sulle ja mulle armsad,  
Kõik sõbrad ja hõimud,  
Ka vaenijased varmsad —  
Näen mina neil valgusekroonid pääs,  
Suur igäiks omas saatuses. —  
— Ja lehvivad kõrgele kõik inimsuslipud!  
Ja kaugel seal tõusevad aadete tipud!

Ja õnne kui õhkaks kõik taevad ja maa! . . .

Kuid see on küll fatamorgana nii —  
On häihtuv unelm — aeg hiljaks siin jäi —  
Ehk kõigil, küll kõigil käib igatsus nii;  
Näeb mõnigi maisest õnnest veel und,  
Kui raudselt ehk lööb ju kaduvustund.

Anna Haava.

## Kehakultuur.

Waimu- ja hingekultuuri kõrval on olemas kehakultuur; selle all mõistame teha mitmekülgset arendamist, teha eest hoolitsenist, teha tugewaks tegemist. Üldise kasvatuse eesmärgiks on inimest waimuliselt harida, temast mõtlejat ja tugewa tahtejõuga olewust teha, niisama püüab ka kehalit kaswatus füüsiliselt terve ja eluwõimsa olewuse poole.

Wastatajadade jookkul ei ole teha ja waimu ühist kaswatamist rõhutatud, wahel mõlema arendamise wahel on olnud liiga järsk. Koolides, näiteks, pühendamise praegugi 28 tundi nädalas raamatutarwuse õppimisele ja ainult kaks tundi — kehale. Ühepoolne kaswatus peaks häwinema, ei peaks arendama ainult aju, wõi ainult teha, waid mõlemaid kooskõlas.

Üleme kaugemale nihkunud wanade kreeklaste ideaalist, kellel juba oli arusaamine teha ja waimu harmoonilisest arendamisest. Püüdis weel meieni nende võrdluspiirkonnast kolmnurgast, mille alusjoon teha, külgsuunas aga waimu ja hinge kaswata-

mist tähendawad. Sellele rajasid kreeklased oma kaswatusüsteemi ja saawutasid tagajärge, mis meilegi wõiwad olla eeskujuks. Noored kreeklased wõimlesid n. n. gümnaasiumides, mis ühtlasi said kreeka waimulise arendamise keskkohtadeks, kuhu kogunesid õpetajad, filosoofid, kunstnikud ja luuletajad, kes noorsugu õpetasid ja kellega seal waieldi poliitika, esteetiliste ja teadusliste küsimuste üle.

Ristiust häwitas wäärtusliku kreeklaste kultuuri. Kristlased pidasid teha teisejärgu teguriks, mida pehsta ja piinata tuli, et õiget teed Jumala juure leida. Selle järele käidi kogu keskaja wältel.

Meie aeg wabastas teha tema alandawast seisukorrast, pühendas temale uimendatud huwi, kuid näeme, et hakatakse siingi liidama ja ühest äärmusest teise minema. Viialine ja ühekülgne kehalise jõu arendamine sünnib muidugi aga waimu- ja hingearendamise kulul.

See on kaugel õigest füüsilisest kultuurist ja

kest aimet anda, toome selleks kaks lühikest katket eestikeelses tõlkes. Saksa keele oskajatele olgu öeldud, et „Kristin Lavransdotter“ Tallinas saksakeelses tõlkes saadaval on nii raamatukauplustes kui laenuraamatukogudes.

Molli Pill.

## Kaks katket.

Kristin Lavransdotter. Sigrid Undset.

### Esimene õõ.

Oli hilne õõ, tuledest olid ainult sütehunikud järele jäänud, mis järjeft mustemaks ja mustemaks muutusid.

Kristin ja Erlend seisis käsitäes puude all aia ääres. Nende taga oli joomingu käre waitinud — mõned poisikesed karglesid lauldes ümber sütehunikute — kuid mängumehed olid magama läinud ja enamit inimesi eemaldunud. Üksikuid naisi käis ümber ja otsis endi mehi, teda õlu kuhugi maha oli rakanud.

„Kuhu ma küll oma sõbra olen pannud?“ sõstas Kristin. Erlend pani käe tema põlva ümber ja tõmbas oma üli-

tuue nende mõlemi ümber. Endid ligistatku teineteise wastu surudes läksid nad aeda.

Päewase luuma rõhude-õhna nõrk ja tase-jaheduseft niiste hõng puhus neile seal wastu. Sõ oli wäga pime, taewas puude latwade kohal hallide pilwewega kaetud. Nad kuulsid, et weel teist inimest atas oli. Erlend surus tüdrukku torkaks enese wastu ja küsis sojinal:

„Kas kardad, Kristin?“

„Lühikeseks hetkeks tuli neitsile meele maailm wäljaspool seda õõd, — ta mõtles, et see õõik oli hullus. Kuid ta oli nii imeliselt jõuetu. Ta surus end ainult tugewamini mehe wastu ja sõstas ebajelgelt, — ta et teadnud isegi, mis.“

Nad jõudsid tee lõpuni; seal oli kiviwall ja selle taga mets. Erlend aitas teda wallile. Kuid ta tehesle poole alla hüppama pidi, püüdis Erlend tema kinni ja hoibdis natuke oma käte wahel, enne kui ta tema maha pani.

Kristin seisis ülespoole pöördunud näoga ja wõttis tema suudluse wastu. Erlend hoibdis käed tema meelekohtade ümber, — talle tundus nii hea, kui Erlendi näpud tema juustesfe uppufid, — talle tundus, et ka tema pidi Erlendile midagi head ja armsat tegema ning ta wõttis tema pea ümber kinni ja katkus teda suudelba, nagu Erlend oli teda suudeldanud.

„Stal ei jaaks ma sinule haiget teha,“ sõstas Erlend.

sellest koostöla ideaalist, mille poole püüdma peaksime.

Tekib küsimus, kuidas arendada keha mitmekülgset, kuidas teha teda terveks, ilusaks, paendumaks? Meie elamistingimuste ja viiside juures ei suudeta kehale seda mitmekülgset liikumist pakkuda, mis ta vajaks. Igapäevastest toimingutest ja aseldustest on liig vähe. Schablooniline töö ühelt poolt, teiselt poolt aga mittemidagi tegemine, rikub meie keha.

Keha õigeks arendamiseks on palju abinõusid,

nagu: sport, mängud, võimlemine, tants jne. Suitseteeme ja võimaluhi on sama palju kui iseloomust ja tahtmisel — küsimus on ainult õige tee leidmises.

Analüüsi teinud spordiharustid, leiame, et mõne harrastamine on väga väärtuslik meie kehale, kuna teised rohkem ajaviite abinõuks. „Aeg on raha“ põhimõttel peaksime ka seda aega, mis on kehale pühendatud jõuame, kõige otstarbekohasemalt ära kasutada püüdma.

Wõtame näiteks — ujumise — ta on kõige mitmekülgsem keha arendaja; käed, jalad, keha, kop-



Tähtvere Naisseltsi juhatus.

„Jial ei tohi ja minu pärast ühtki pisarat nutta. Jial poleks ma ustunud, et ütski tüdruk mõiks nii hea olla, kui sina oled, minu Kristin — “

Erlend tõmbas tema pöösaste alla rohusse; nad istusid, selga vastu walli toetades. Kristin ei ütelnud midagi, ainult kui Erlend lakkas teda kallistamast, sirutas ta käe ja puudutas tema nägu.

Mõne aja pärast küsis Erlend: „Kas sa väsinud pole, sina armas?“ Ja kui Kristin ennast tema rinnale surus, pani ta käed tema ümber ja sohkistas: „Maga, maga, sina Kristin, siin minu juures — “

Kristin lastus aina sügavamale pimedusse ja sooja ning õnnessse tema rinnal. —

Kui ta jälle ärkas, lamask ta pikalt rohus, põst Erlendi süles, tema riiete pruunil siidil. Erlend istus nagu ennegi, selga vastu walli toetades. Kristin ei ütelnud midagi, ainult tema pärani awatud silmad olid imeliseks selged ja launid. Kristin nägi, et ta enda pealiskuuete täitja tema ümber oli mähkinud; ta jalgab oli nii mõnufalt soe karusnahkses woodris.

„Müüd oled minu süles maganud,“ ütles Erlend ja naeratas nõrgalt. „Sumal tasugu sulle, Kristin, — magast nli rahulikult, nagu laps ema kädel.“

„Kas teie ei maganud, ifand Erlend?“ küsis Kristin, ja Erlend waatas tema äsja ärganud silmadesse.

„Wõib olla, et tuleb kord õõ, mil sina ja mina julgeme koos uinuda — ma ei tea, mis sa arwad, kui selle üle järele mõtled. Mina walwasin täna õõsel — weel seljab nii palju meie wahel — seda on rohkem kui olets haljas mõõl meie wahel lebanud. Ütle, kas jään sulle armsaks, kui see õõ mõõdas on?“

„Jääte mulle armsaks, ifand Erlend,“ ütles Kristin, „jääte mulle armsaks nii kauaks kui tahate — siit peale ei taha ma kedagi teist armastada — “

„Sis,“ ütles Erlend pikkamisi, „siis hüljatu mind Sumal, kui ma kordki kedagi naist wõi neiksit käte wahel hoian, enne kui sinu omandan õiguse ja auga. Ütle seda ka sina,“ palus ta. Kristin ütles:

„Hüljatu mind Sumal, kui ma ital ühtki teist meest käte wahel hoian, kuni ma maa peal elan.“

„Beame nüüd minema,“ ütles Erlend warsti pärast seda, „enne kui inimesed ärkawad — “

Nad kõndisid wäljaspool walli pöösaste wahel.

„Died ja mõtelnud,“ küsis Erlend: „kuis see edasi mingu?“

„See olgu teie määrata, Erlend,“ wastas Kristin.

jud, kõik on tegevuses, mis sünnib weerõhumise all ja omatord edendab wereringjooksu. Niisama suusatamine — jälle kogu keha tegevuses — suur pluss värskes õhus mitmine. Tennis — väga soovitatav sport. Ei treeneri üksi keha, vaid ka mõtlemist. Jalgratta sõit teiselt poolt on üheksilgine sport, millest üksi kehale vähe kasu — käemusklid kogu aja pingul, mis otsekohe kahjulik. Niisama sõudmises on käe ja kõhulihased üksi töös.

Mängud on keha mitmekülgse arendamise seisukohalt väga soovitatavad. Inglise maal, näiteks, on just mängud eeskohal, kuna võimlemine vähema tähtsuse omab. Mängud on inglastele sellepärast nii vastuvõetavad, et neis kehakasvatuse kõrval ka iseloomu ja hingeelu kasvatamist võib teostada. Nad sünnitavad mängijais rõõmu, teritavad tahtjõudu, õpetavad kiiresti otsustama, ühistoimimist harrastama — teevad osavaks ja õiglasteks.

Wõimlemine omab väärtusliku koha üldises kehakultuuris. Võib olla on ta aegaine, kunstlik; tulla ke kogu ja tehakse rida mõttetuid harjutusi, nagu mõned väitavad, ainatakse ennenähtud liigutusi järele jne. Kuid meie oludes on võimlemine siiski hädatarviline, sest kust saaksime muudu kehale vajalikku liikumist talvemuudel?

Wõimlemise eesmärgiks on teha selliseid harjutusi, mis keha harmooniliselt arendavad. Teeme mõnd sporti, siis sünnib see teatud lihaste abil, kuna teised töötavad jäävad. Et niisuguseid töötavaid lihaseid ka tööle rakendada, selleks võimleme. On meil halb kehahoid, kumer selg, sisevajunud rind ehk käime jalad sisepoole, siis ei paranda neid wigu ükstei sport, vaid just võimlemine.

Wõimlemine teeb paendumaks — ja aitab

enamatel juhusel saledaks tegemiseks kaasa, ning mis tähtsam, ta hoiab saleda ja noore. Liigutused lähewad wabamaks, õppime oma lihaste üle walitsema; wähesed inimesed ostawad seda. Tahame teha mõne wäikse liigutuse, milleks ainult mõnd lihaft wajaime, tarwitame selleks aga oma ostamatuje tõttu suure hulga ilmaaegseid, mis wõtaw rohket energiat ja wäsitab. Wõtame jarnase igapäewase näite, kui laua juurest ülestõusmise, üle toa minemise ja ukse sulgemise. Kui tähele panna selle toimingu juures 20 inimest, siis leiame waewalt kaks, kelle kohta ütelda võiks, et nad oma keha üle täielikult walitseks, kuna 18 seda alles wõimlemisestunnis õppima peaksid.

Iga liigutus, liikumine üldse peaks meid heasje tuju panema, meid rõõmsaks tegema, — ei saawuta meie seda tunnet peale mõnda wõimlemistundi, ei tähenda see weel, et tund oli halb, kuid võib olla see süsteem, millel ta anti, ei sobi meile — võib olla on meie eesmärk teine, kui teistel wõimlejatel. Harjutused, mis tüsedale daamile ideaalsed paistawad, sest et nad tema eesmärgile vastawad — mahawõtta, ei ole seda mitte ühele saledale, kes liigutusest midagi muud otsib. Temale wõiwad nad koguni ebaesteetilised ja inetud paista. Waheldus peaks ka siin walitsema, nagu iga asjas. Oleme wõimelnud paar aastat, — wast lähew see igawaks — teeb siis head üks aasta plastikat või rütmikat teha.

Lõpuks mõni sõna naiste wõimlemisest. Naiste wõimlemist — wälja arwatud mõned erandid, on meil Gestis senini mehed juhtinud ehk naised, kes meeste poolt juhata tud kurjustel õppinud. Sellepärast on meie naiste wõimlemises üldiselt palju mehelikku, meestele järeletegemist ja palju wale

### Erlendi juum.

Kristin tuli pikkamisi trepist alla. Tema nägu oli liikumatu nagu kivi.

Erlend ratsutas temale wastu, samm sammult, — natuke kummargile istudes wahtis ta hirmu ja ahastusega oma naise halli, furnud näkku.

„Kristin,“ kerjas ta: „minu Kristin — tulid minu juure tagasi.“

Kristin ei tundunud kuulwat ega nägemat. Siis libises Lawrans, kes isa käte wahel pikkamisi meelemärgusele oli tulnud, hobuse seljast maha. Kui tema jalad maapinda puudutasid, langes poisj kottu ning jäi lamama nagu elutu aji.

Üle ema näo jooksis wärin. Ta kummardus ja wõttis suure poisji oma kätele, pani tema pea wastu oma laela, nagu oleks ta alles wäike laps olnud, — kuid poja pikad jalad rippusid lõdwalk alla.

„Kristin, armsam sõber,“ palus Erlend meeleheitlikult: „ah, Kristin, ma tean, et tulen liig hilja su juure —“

Jälle jooksis wärin üle naise näo.

„Viig hilja see ei ole,“ ütles ta tasa ja kalgilt. Ta wahtis aineti poega, kes meelemärgusetult tema kätel lamas: „Meie wiimne laps on juba mullas — ja nüüd on Lawrans suremas. Gaute on mõrtjutaks saanud, — ent meie teised pojad — weel on meil kahel paljugi, mis häwitada võiks, Erlend!“

Ta pööras selja ning läks lapsega üle õue. Erlend ratsutas tema järele, püüis tema kannul:

„Kristin, Jeesus, mis pean sinu heaks tegema — Kristin, kas ja siis ei taha, et ma nüüd sinu juure jään —“

„Nüüd ei tarwitse ja midagi enam minu heaks teha,“ wastas Kristin nagu ennegi: „Münd ja ei saa aidata, ükstei kas ja siia jääb või jõkke heidab —“

Trepi ees seisis mõned talupoegadest.

„Minge eest, mehed,“ ütles Kristin ja tahtis oma loor-maga nendest mööduda.

Erlendi hobune wiskas pea tuklasse ja hüples rahutult, Erlend pööras hobuse pooleni ümber. Siis pöördus Kristin oma mehe poole ja kisendas:

„Jah, pööra ümber! Ratsuta minema, ratsuta pörgusse, tuhu ja minu ja kõik, mis su käte ligi sattus, oled kihutanud —!“

Kõik, mis nüüd juhtus, möödus nii kiiresti, et keegi sellest täiesti teadlikuks ei jõudnud saada ega seba taktistada.

Toore Borghildi poeg ja weel mõned talupoegadest haarasid naise käed:

„Kristin, ära ometi praegu nõnda oma mehega kõnele.“

Erlend ratsutas nende kohale.

„Kuis julgete lätt minu naise külge panna!“ Ta tõstis wõitluskirwe; hoop tabas Toore Borghildi poega, mees lan-

arujaamist. Naise mõimlemine peaks täielikult erinevama mehe omast, nii nagu naise keha fundamentaalset erineb mehe omast (puusjad raskemad, käed nõrgemad jne.). Mõimlemise eesmärk naisel ei pea olema, nagu wanasti arvati, suurte, tugevate lihaste kasvatamine, vaid wabade, kergete liigutuste, paendumise, graatsia saavutamise, keha üle täieliku walitsemise püüe: sellepärast peaks naise mõimlemises leiduma eriti palju rütmilisi harjutusi, hüppeid ja ka harjutusi, mis kõhumuffleid elastiliseks ja wastupanemaks teewad.

Lõpetades tahaksin kõigile soovitada hommikust mõimlemist. See võtab kõigest 5—10 minutit aega ja sellest jaadud taju lewib fogu päewale. Võiks alata ringutamise-harjutustega, siis jatkata jarnastega, mis wereringwoolu kiiremalt käima panewad. Väikejed hüpped, mõned energilised kehaharjutused jne. — lõpuks ise weidi masšaaži teha ja terve keha läbi floppida kergete rütmiliste liikumistega. Peale seda oleksime juba küllalt energilised külma dušchi alla minema ja päewa rõõmsa taju ja olemisega algama.  
L. K.—P.

## Veel tahtest ja selle kasvatamisest.

Kommentaaris käesolewa kuurirja novembri numbril weergudel ilmunud M. Erteli artiklile lubatagu mõndagi märkida, mis puutub selle kirjatüki lihtsusele.

Artikli pealkiri „Kuidas kasvatada tahet“ lubas väga palju. Uhm — nii mõnigi naine ja ema, asudes süwenema elawa huwiga sellesse juuresti elulisse küsimusse — lootis leida sealt wastuse. Kuid lardan, et pettus wiist samuti kui minagi — sest artikli siin puudutas waid ainult lapse tahte kasvatust — ja sedagi, mille tundub, primitiivilt ja pealiskaudselt, kuna isik, kes peab kasvatama — jäi hoopis warju, — temale oli suuremeelselt pühendatud kõigest järene üks lause: „Oleks soowitam, et ema oma lapse pärast kas wõ i e n d k a s w a t a t a s“ (minu sõnenduse M. P.)

Ja, see oleks tõesti soowitam, sest ema, kes on ise alles kujunemata, psühholoogilise ettemalmistusega,

ges loflu. Ertelend tõstis teist torda kirwe, kuid samal hetkel wiskas üks meestest oda ja tabas teda puusasse.

Hobune ajas end tagumistele jalgadele, Ertelend lütsus põlwele tema külgedesse ja kummardus, kuna ta ohjad pingule kiskus ning uuesti kirwe tõstis, kuid samal hetkel wankus ta ja weri woolas ojadena tema pahemast puusast üle sääre ning jala. Mitu noolt ja wistloda lendas wistlades läbi õue. Ertelend hobune langes põlwile, metistult ja heledalt hirnudes.

Ertelend ajas end sirgu, oma poja Björgulfi õlale tugenedes astus ta looma seljast maha. Gaute tuli ja toetas isa teiselt poolt.

Kristin oli noorema poja, kes jälle meelemärgusele oli tulnud, maha libiseda lastnud, nad seisid ja toetasid teineteist. Näis nagu ei mõistaks Kristin, mis juhtunud oli, — see oligi liig ruttu toiminenud.

Siis tuli ta jookstes ja heitis käed oma mehe kaela ümber. Tema tardunud nägu näis nutus murduwat, nagu jää kühhoobi all murdub.

„Ertelend, Ertelend!“

Ertelend kummardas pead nii, et tema põst Kristini põste puudutas; heitets jäi ta nii seisma.

„Aidake mind ülesse tuppa, pojad,“ ütles ta: „seal tahan lehada —“

nõrga tahteduga — on lapsele ta tahte kasvatamisel enam kahjulik kui kasulik. Kuid see'p see küsimus ongi, kust leiab see waene ema wastuse enda arenemiseks, enda korrigeerimiseks? Kas ei eksi ta film sääraste artikli sisus nagu on „Kuidas kasvatada tahet“, kuid seal wiimase lauseni ei leia ta enesele absoluudilt midagi, ning artikli wiimane lause, käesolewa aust. autori algastmelise lapsekasvatuse teooria kõrguspunkt, on tõesti väga ärritam, nimelt: „Ei teeks wiga, kui emadel see oleks selge“ Täies ulatuses tahaks siia panna umbes järgmise marginaalia: „Ja, ei teeks wiga kui meil üldse esineksid jarnased lugepeetud autorid, kes pealkirjale kohase siin annaksid, wõi siin wastawa pealkirjaga warustaksid“. See oleks tõesti meie autoritele kõige pealt tarwilik, siis alles wõiks oodata neilt ka küpset arutust, loogilist teemi käsitust, ning ei oleks siis ka lugejatele ootamata pettumusi.

Suure kiiruga korraldasid ema ja pojad ajeme ja wabastaksid Ertelendi riidest. Kristin sidus tema haamad. Werijooksis hoo-laupa puusa-haawast; pahemasse rinda oli ta noole-haawa saanud, kuid see ei jooksnud nii palju werd.

„Mind ei saa ja küll parandada, mu Kristin —“

Ertelend silitas käega üle Kristini pea.

Kristin mõttis tema käe oma käte wähele. Ertelendi kae-nahk oli täre ja kitzaste küünte ümber ning kortjutekstes iga liikme kohal oli pak mustuse-kord. Kristin surus käe wastu rinda ja huuli, tema piisamad woolasid selle üle.

„Kui kuumad sinu huuled on“, ütles Ertelend taja: „Dotasid ja ootasin sind. — Igatsesin nii väga. — Lõpuks mõtlesin, et alistan ja sinu juure tulen; kuid siis kuulsin — Kui lapse surmast kuulsin, siis arwasin, et liig hilja oli sinu juure tulel —“

Muutsudes wastas Kristin:

„Dotasid sind siiski, Ertelend. Mõtlesin, et tord ometi pidid lapse haawa juure tulema.“

„Siis aga poleks ja mind küll mitte nagu sõpra wastu mõtnud,“ ütles Ertelend: „ja jumala eest, seks poleks sul ka põhjust olnud. — Kui armas ja ilus ja olid, minu Kristin,“ sõstas ta ja sulges filmad.

Kristin muutsus taja ja ahastawalt.

„Küüd ei jää meil enam muud, kui katsuda teineteisele

Kui meie kõneleme tahtest — kas ei ole siin tarvilik kõige pealt selgitada, mis on tahe. Kas ei ole huvitav filmaringi laiendamiseks ära märkida tuntud metafüüsikute Shopenhaueri ja Hartmanni arvamused kas või nii lihtsasti — et tahe, on nende seletusel — ebamõistlikult liikuv, pime jõud, mis tegutses mitte ainult olemustes, vaid looduses — kui tekkimise ja effitseerimise metafüüsiline alus. Kas ei tarvitaks selgitada, et tahe ta harilikumas kitsamas mõttes on inimhinge oskus tegutseda vastavalt sühijutlustele. Tahe — see on komplitseeritud hingeline nähtus ning kui sellest ekstraherida kõik, mis puutub mõistustlikku protsessi, siis — reaals-

se tegurina — tahe kujutab enesest otjustuse, millise- ga meie mitmetest meid juhtivatest tahtmüstest eelistame ühe. Sellestõttu võib tahtet käsitada kui täiesti teadlikku hingelist tegemust. Kuna selgitada selliselt nagu mainit artiklis, et „tahe on nõrgeim hingelisi funktsioone“ — ja sellega ka piirduda, oleks teemi käsitusel, kui ta peaks vastama pealkirjale, lubatav vast kusaqil mujal, mitte aga meie Eesti Naisorganisatsioonide Liidu Häälekandjas.

Tahaks uskuda, kindlasti uskuda, et meie, Eesti naised oma tähtsama avaliku organi weergudel suudame pidada filmas enne kõike algelisi nõudeid pealkirja — s. o. seatud teemi ja siu wahekorra kohta.

Nelly P.

## Kirjanduse tutvustus.

Lastehoid esimesil eluaastail. Dr. Olga Madisson. Eesti Akadeemiliste Naiste Ühingu toimetused nr. 1. Tartus, 1928. 128 lhk., 75 joonist. tekstis. Hind 100 senti. Raamatut võib tellida Eesti Naisorganisatsioonide Liidust, Tallinnas, Rataskaevu 22. Tellijatele, kes ühtlasi tellimisega maksavad raamatuhinna, saadetakse raamat kodu kätte. Pealadu Tervishoiu Muuseumis.

„Lastehoid on tähtis nii seltskonna kui ka perekonna seisukohalt. Seltskond, rahvas ja riik tahab, et tema lapsed oleksid terved ja tublid. Sedasama soovib ka iga ema ja isa. Pärilised asjaks on igale mõtlejale emale ta lapse tervis ja võrsumine. Milline ema ei sooviks juba

ette teada, missugustel tingimustel võiks sündida ta laps tervena, areneda loomulikult ja saada lõppeks töövõimeliseks isikuks. Nende eluküsimuste lahendamiseks on kirjutanud dr. Olga Madisson selle raamatukese“ — nõnda ütleb prof. dr. A. Liius raamatu eessõnas.

Vaatame nüüd, kuidas see on teostatud.

Kõne all olev raamat koosneb 4 osast ehk peatükist. Esimene ptk. selgitab rinnalapse ehk imiku eest hoolitsemise tähtsust ja raseduse tervishoidu ning annab juhatuset imiku heakäikuga eest hoolitsemiseks. Teine ptk. on pühendatud täielikult rinna- ja väikelapse toitmise küsimusele. Vaatlusele on võetud imiku nii loomu-

tristlike abikaasadena andeks anda,“ sõnas Erlend sofnal: „kui ja seda suudad.“

„Erlend, Erlend!“ Kristin kummardas ja suudles malget nägu: „Sa ei tohi nii palju rääkida, minu Erlend —“

„Peaa ruttama, et ütelda, mis mul ütelda on,“ vastas mees: „Kus on Raakme?“

Ta sai vastuseks, et tema wanim poeg eile oma wendale järele oli ratsutanud, kuudes haige lapse põgenemiseft. Erlend õhtas ja liigutas rahutult oma käsi waihal.

Kuus poega astusid ta ajeme ette.

„Ma ei hoolitsenud hästi teie eest, mu pojad,“ algas isa: „Peate mulle andeks andma, kui usute, et wõite seda. Urge unustage ial, mu pojad, et teie ema kõik need aastad, mis ta minuga koos on elanud, teie eest wõitles — ta armastas teid rohkem kui iseenda elu —“

„Me ei unusta, isa,“ vastas Gaute nuttes: „et teie me filmis alati olete olnud wapraim mees ja tublim juht. Oime ühted, et teie pojad olime, — ühtewiisi ühted teie wõimu päewil ning siis, mil õnn teist lahkus.“

„Kõneled, kuis ostad,“ vastas Erlend: „Urge tehke endi emale seda walu, et minu jälgedes käite; tal on küllalt tunda olnud sellest, et ta minu endale sai —“

„Erlend, Erlend,“ nuutsus Kristin.

Pojad suudlesid isa kätt ja põske, nuttes läksid nad ja istusid seinä ääre pingile. Erlend pani uuesti läe Kristini kätte.

„Suudle mind, Kristin,“ sofnistas ta. Tema hääses helises nagu naeru-warju...

Ikka ja ikka jälle hüüdis Kristin tema nime, Erlend aga lamas kinnifilmi, lahwtu nagu wärskelt lõhutud halud. Piisut werd uirises suu-nurkadest; ta pühtis selle ja rahustas surijat sofnal; kui ta liigutas, tundis ta, kuis seelik märjalt ja külmalt ihu wastu puutus werest, mis tema riietetele oli woolanud, kui ta Erlendi tuppä aitas ja ajemele pani.

Järsult kiati üks lahti. Raakme tuli ruttu sisse, wiskas end ajeme ette maha, haaras isa käed, tema nime hüüdes.

„Isa! Isa! Kas ja mind enam ei tunne, isa!“ Ta lähen- das näo Erlendi käele, mida Kristin ikka weel käes hoidis. Noormehe piisarad ja suublused sadasid wanemate kätele.

Kristin lükkas poja pea natuke kõemale, nagu poolenti ärgates.

„Sa segad meid,“ ütles ta kannatamatult: „mine ära siit —“

Raakme waatas küles:

„Kra? Oma?“

„Jah, — istu oma wendade juure pingile —“

Raakme tõstis oma noore näo — see oli piisaratest märg, ahastuseft wiltu kistud — ent ema filmad ei ütelnud midagi. Siis läks ta pingile, kus kuus wenda juba istusid. Kristin ei märganud seda; ta wõhtis aina meeletute filmadega Erlendi näkku, mis nüüd küünlapaistel lumivalgena helendas.

lik kui kunstlik toitmine, väikelapse söögisedelid ning selgitatud vitamiinide tähtsust.

Kolmandas peatükis tuakse ülevaade väikelapse kehalisest arenemisest ja selle eest hoolitsemisest, neljandas tutvustatakse lugejaid tähtsamate lastehaigustega ja antakse juhatusi nendest ärahoidmiseks ning esimese abi andmiseks tarviduse korral.

Raamat algab prof. A. Lüüsi eessõnaga ja lõpeb dr. med. Hans Madissoni artikliga päri-vusest ja tervishoiust, mis osutub väga tähtsaks ja kasulikuks lisanduseks lastehoiu õpetu-sele.

Nagu sisukorrast näha, pakub kõne all olev raamat emadele kõiki juhatusi, mida nad vajavad teadlikuks, otstarbekohaseks ja eeskujulikuks laste eest hoolitsemiseks alates lapse esimestest elupäevadest kuni koolieani. Kui veel arvesse võtta, et selle raamatu on kirjutanud mitte ainult arst, vaid arst-ema ühtlasi, kes tunneb lastehoidu mitte ainult teoreetiliselt, vaid ka oma enese perekonnaelu kogemustest, siis peab tunnustama, et dr. Olga Madissoni „Lastehoid“ igale ema lapse heakäekäigust huvitatule emale väga väärtuslikuks käsiraamatuks osutub. Raamatu väärtust tõstavad veel järgmised asja-olud: esiteks, ta on kokkuseatud täiesti popu-

laar-teaduslikult; teiseks, on ta asjalik ja kõrgesti loetav ning kolmandaks varustatud hulga piltide, jooniste ja tabelitega.

Autori soovid oma raamatu suhtes on väga tagasihoidlikud: — „Kui need read panevad mõtlema mõnegi Eesti ema ja kui mõnigi häll on seetõttu ette valmistanud oma kalli vara suureks kasvamiseks ning mõnigi elujõuetu, viletsa ter-visega laps on jäänud sündimata — siis on nad täitnud oma ülesande, vähendades mõne Eesti ema pisaraid ja muret, mida ta valab sageli enneaegse kalmukünka juures, või hoides oma elujõuetut, ebanormaalselt last.“

Mina aga tahaks loota, et dr. Olga Madissoni raamatukene mitte ainult mõne üksiku Eesti ema pisaraid ja muret ei vähenda, vaid kõigile emadele suurt hoogu annab oma ülesannete teadlikuks täitmiseks meie kasvava noorsoo suhtes, et see noorsugu täiesti tubliks, füüsiliselt ja vaimliselt terveks ning elujõuliseks võrsuks, kellele julgesti võime usaldada oma tulevikku.

Selles mõttes soovitan teda kõigile emadele nii praegustele kui tulevastele. Hinna poolest on raamat kõigile kättesaadav, selle eest on hoolit-senud Eesti Akad. Naiste Ühing. Raamatu levi-tamise on oma peale võtnud ka E. Naisorgani-satsioonide Liit, kelle poole tellimistega võib pöörata.

*Dr. E. Lasberg.*



## KROONIKA



### **Kaks uut naisorganisaatiooni E. N. Liidu liikmeks.**

Möödunud kuul võeti E. N. Liidu liikmeks vastu kaks meie nooremat naisorganisaatiooni, nimelt K a r u ja T ä h l w e r e naiskõhik. E. N. Liit terwitab soojalt omi uusi liikmeid, soovides neile jõudu tööks meie naistodaniku arendamise alal, millest ka juu loogu meie ühiskonnale. Ühenduses on suur jõud, ühistöö edeneme ja kasvame kõik. See tundmine andlu meil naisorganisaatiooni.

### **Huwitaw ettepanek Eesti naistele Rahwasteliidu poolt.**

Eesti Naisorganisaatioonide Liidu Juhatajale saabus Rahwasteliidu poolt huwitaw ettepanek saabus Rahwasteliidu poolt, mis lähesolewal puhul ka Eesti puudutab.

Rahwasteliidu ettepanek läib järgmiselt:

Rahwasteliidu sekretariaadi informatsiooni osakonnal on võimalus pakkuda võimalust väljamaalastele — naistele, kes selleks lohased, ajutiselt Genfis töötada. Sellejuures mõeldakse tarnaste isikute peale, kellel on elaw huvi Rahwasteliidu töö ja sihtide vastu, kuid puudub võimalus Genfi külastada. Neid isikuid armatakse nende Genfis viibimise ajal, Rahwasteliidu sekretariaadi kaastöötajateks ja neilt oodatav informatsiooni biroo liikmetele tarnast tööd. Neilt nõutakse küll vähem tööd otsekoheste töötajajärgebe mõttes, kui püüdmist tuttawaks saada Rahwasteliidu töö ja püüdmistega, nii, et nad oma kodumaal neid omi teadmisi kasutada

saaks. Need ajutised töötajad saavad palka 200 Shweitsi franki nädalas ja peate selle reifikulubeks 200 shw. franki.

Selle ettepaneku teeb Rahwasteliit naistele Rahwasteliidu poolt huwitaw ettepanek saabus Rahwasteliidu poolt, mis lähesolewal puhul ka Eesti puudutab. Meie kandidaat peab olema vastumõetaw kõigile meie suurtele naiskoondistele, ta peab ühtlasi juba enne Genfi minekut olema tuttaw Rahwasteliidu töö ja püüdmistega, ta peab ka waldama teeli. Meil ei tarwita kahelda, et meie ei leiaks ühemeelselt wastawat kandidaati, kes meid wäärtselt esitab Genfis ja kelle seal saadud kogemused meil abiks oleksid tuttuneda ligemalt Rahwasteliidu tööga.

### **Tartu Naisühingu 10-aastane juubel.**

Möödunud 2-sel detsembril pühitses Tartu Naisühing oma 10-aastast sünnipäewa omis ruumes. Juubeli puhul, mida peeti wäiksel ja omawahelisel, oli korraldatud ühingu litgetele koosviibimine. Külalistena wõtsid koosviibimisest osa E. N. Liidu ja Tartu Naiskõhik esitajad. Ka ühingu au- llike Anna Saawa oli tulnud koosviibimisele. Nagu juba juubeli tähtpäew näitab, asutati Tartu Naisühingu meie iseseiswuse algpäewil, sõja ja rewolutsiooni keerises. Tartu Naisühingu ameer kogusid Tartu edumeelsamad naised.

Tartu Naisühingu kutsesool naistele on omale 10 aasta jooksul loonud häa nime. Selle kooli korraldamine ja ülalpidamine on nõudnud ühingu liiketelt palju tööd ja armastust asja vastu, ilma milleta kool kunagi poleks saanud edeneda nii soodsalt, nagu seda ka aramärtsis juubeldõhtul koolijuhataja Alma Johanson. Ühingu Juhataja Johanna Kizberg andis lähitse ülewaate ühingu senisest tegevusest. Koondades oma tööd alguses kooli ümber, wõttis ühing oma algastatel elawalt osa sõjaajaga tekkinud tööst meie fronditarustuses, on peale selle olnud tegew igal ajal, kus aeg ja olud nõudsid naise aitaajat täht. Oma liigetele on ühing aastate jooksul korraldanud pika rea kõned, kõigile kõige mitmetehisemait aladelt, püüdes neis alal hoida, kaswata ja äratada huwi meie aja küsimuste kohta, mis naistele tähtsad. E. N. Viidu nimel terwitas Naisühingut ta sünnipäewa puhul Marie Reisit, Tartu Naiseltsi nimel terwitas Marie Reiman. Tartu Naisühing on üks meie elujõuliskemaid naisorganisatsioonide. Soowime temale ka siinsohal edu ja jõudu edaspidijeks tööst!

#### Naiste tekkkoonduste nõupidamine E. N. Viidu's.

Wiimaste aastate jooksul on meil Eestis tekkinud Eesti Naisorganisatsioonide Viidu kõrwal mitmed teised naiste tekkkoondused. Need on: Naiste Karakusliit, Eesti Mademiline Naisühing, Kodukaitse, Maanaiste tekkelts ja Noorte Naiste Kristlikud ühinged, mis töötawad mitmes linnas ja kus tekkkoonduse kawa prageu väljatöötamisel. Kuigi need tekkkoondused taotlewad kõik üksteisest erinewaid sihte, on neil kõigil siiski üks üldine põhimõte — tõsta eesti naiste kultuurilist taaspinda ja töötada sellega ka meie riigi kasuks. On selge, et tuleb luua kõige nende koonduste wahel tihed koostöö, isegi sel juhul, kui ei leita teed ühinemiseks ühe ühise koonduse ümber. Eesti Naisorganisatsioonide Liit, meie kõige wanem naiste tekkkoondus, loodi ajal, kus meil tegutsesid ainult üksikud naisorganisatsioonid. Wastawalt selle ajale on kokku seatud ka tema põhikirja. Müüd, uute suurte tekkkoonduste tekkimisega tuleks otsida teid, kas ei saaks wastawate põhikirja muudatuste abil, kõik meie organisatsioonid naisted ühineda E. N. Viidu ümber. Tähenname sel puhul, et Maanaiste tekkelts on juba, nagu siinsohal teatatud, E. N. Viidu liikmeteks.

Töö tagajärjerikkuse tõstmise ja jõudude kokkuhoiu mõttes oleks see hädatarwilik. Selles mõttes kutsus E. N. Viidu juhatus meie teiste naiste tekkkoonduste esitajad ühisele nõupidamisele, mis ära peeti 15-mal detsembril E. N. Viidu ruumes.

#### Laste nädal Poolas.

Väinud aasta oktoobri kuul korraldati Poolamaal üle riikiline laste nädal. See nädal, millele tehti põhjalikku ettevalmistustööd kogu riigis, kujunes suureks meeleawalduseks riigi kõige noorematele liikmetele, kellelel põhjendab rahwa tulewik. Laste nädala ülesandeks oli kodanikkudele selgeks teha nende kohustus laste vastu ja ühtlasi neile seletada, et lastel on õigusi, mida sageli ei tunnustata.

Nädal möödus üsikutes linnades enam wõi vähem pidulikult, oleneb wastawate komisjonide eeltoodest.

Riigi pealinn, Warsjaw, oli nädala esimesel päewal lipuehete, raamatukaupluse atendel oli wäljapanud laste ja lastesse puutuw kirjandus. Samuti olid ka teised ärid oma aknad nädala ülesandele wastawalt ehtinud. Kogu ajakirjan-

duk terwitas laste nädalat ja pühendas sellele palju tähelepanu ja mitmetelgseid kirjutusi.

Korraldati terve rida rongikäite, meeleawaldusi, koosolekuid, kõnesid — kõik lapse auks ja hääks. Peale selle korraldati lastele mängutundisid ja pidulikke rongikäite. Noorfugu (esijoones stouidid) korraldas waestes linnajagudes mängusid ja pidusid. Seal walitses tõsine pidutuju ja üldine ilendatud meeleolu.

Teised suuremad linnad ja isegi wäiksemad linnad ja külad korraldasid samuti rongikäite rahwariides lastega, kõnekoosolekuid wanematele ja lastele, esikursioone j. n.e. Olid mitmed korjandused laste hääks. Üheks suuremaks tõneaineks oli wallaslaste üheõigusluse küsimus seaduste ees.

„Laste nädala“ korraldajaks oli komitee, kuhu kuulusid kõik Poola tuntumad tegelased, nii naised kui mehed, lastelaste ja hooletande alalt.

Sarnase „laste nädala“ mõte on ilus ja järeloomiswääriline.

#### Teaduslik stipendium Akad. Naiste ühingu liikmetele.

Eesti Akad. Naiste ühing kuulub oma asutamisaastast peale Rahmuswahelise Akad. Naiste Liitu täisõigusliku liikmena. Seetõttu on olnud wõimalus meie ühingu liikmetel kandideerida Inglismaa, Ameerika, Austraalia ja teiste ühingute poolt määratud stipendiumitele ja ka saada kordwast toetuste osaliseks. Wiimajena on tulnud pakkumine Prantsuse Akad. Naiste ühinguult: nimetatud ühing on määranud 2000 fr. (umb. 290 kr.) teaduslikkudeks uurimisteks Prantsusmaal Rahw. Akad. Naiste Liidu liikmeks, kes tahab ennast täiendada omal erialal (töötamiseks raamatukogudes, muuseumides, ajaloo wõi kunsti alal, teaduslikuis instituutes ning laboratooriumes wõi wõttes osa wastawast seal peetawast lähikeseajalisest kursusest).

Kandideerida wõiwad Eesti Akad. ühingu kaudu ülikooli lõpetanud naised. Kandidaat peab esitama oma kawatsetawa uurimuse kawa, waremalt trükkis ilmunud tööd ning kahe teadlase nime, kes on töid hinnanud ja selle poole walijad wõiwad pöörata järelepärimistega.

Soowiamaldustega esineda E. N. N. ühingu juhatusel, Jaani tän. 16, Tartus.

## Küsimised ja kostmisod.

### Küsimus nr. 1.

Kuidas saab toaletti peegli klaasilt (lihwit ud) kõrvaldada kärkse musta? Olen julatanud terpentiniiga ja hõõrunud petroleumiga, kuid ei aita. Peaksin kraapima küünega, kuid see teeb kindlasti klaasile halba.

### Küsimus nr. 2.

Kunas wõib wäike lapsega halata mängima, ilma et see lapsele kahjulik oleks? Arwamiised selle kohta on nii lahkuminewad. Mul on hirm, et wõiksin teha kahju lapsele, kui mängin temaga ja ometi mu ematurndmus nagu ahwatleb mind temaga mängia.

G. L.

## Teadmiseks lugupeetud kaastöö saatjale.

Käsi kirjad mis avaldamiseks meie lehe veergudel mitte sobivad, saadetakse autoritele tagasi ainult sel juhul kui meile lisatud selleks margid, samuti saame küsimustele kirjalikult vastata ainult siis, kui vastuseks mark kaasa saadatud.





## Mõni sõna kitsest.

Kuigi kitzetasmatus meil ainult väitejel viilil edeneb, ning kitsesid alles vähe peetatse, on märgata siin-jeal, iseäranis alevi- ja väikelinna elanikkude hulgas kasnawat hmi jelle tulutooma vähenõudliku looma vastu, kelle piim nii terve ja hädaohuta lapsetoiduks. Võib olla, edeneks kitsapidamine meil palju kiiremini, kui oleks kitsesid rohkem saadaval. Kuid paljud, kes rasti tahavad omale kitse osta, ei tea, kelle poole peatsid pöörduma. Kui kellelgi juhuslikult läheb forda omale kitse osta, siis pole võimalik ostes valida, vaid peab leppima sellega, mida pakutakse. Nii omandatakse jagedasti väheste väärtusega loomi, kes oma nõrga toodangu tõttu ennast ära ei taju. Pole siis ime, kui kitsapidaja varsti loomast tüdineb, ning ühtlasi ka kitsapidamise täielikult mahataidab. Kitsapidajatega jut-

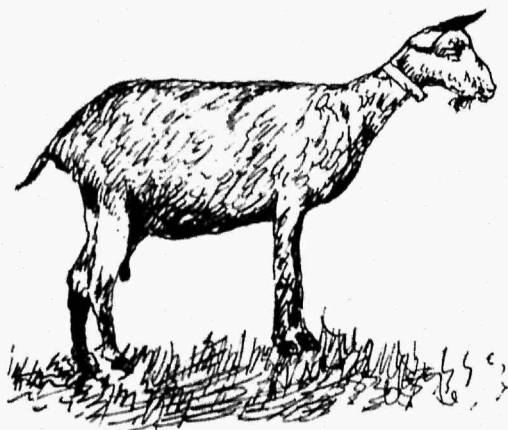
kult peab teda kasutama. Kitsapidamine nõuab nende arvates vähe kulusid ja ei tee ka kuigi juurt vaeva. Sellevastu need kitsapidajad, kellel on halvad piimakitsed, laidavad kitsapidamise täielikult maha.

Olguigi, et ostes ei jää meie oludes kitsesid väga valida, peaks siiski tundma tähtsamaid põhimõtteid, mis ostjad võiksid õigele teele juhtida.

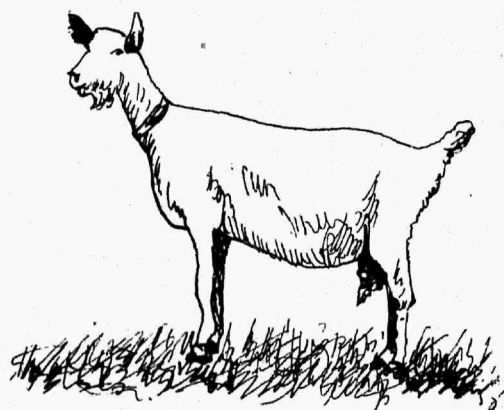
### Millised välised tunnused on headel piimakitsedel?

Kõigepealt pandagu tähele udarat. Kuumikas udar mahutab palju piima. Udara näht olgu pehme ja peenike, ning lipsi eel udar pingul, kuna lipsi järele jääb ta lõdvaks — vastasel korral on tegemist rasva udaraga, mis ilalgi palju piima ei anna. Kujult olgu udar enam ümmargune kui piklik, sest karuane udar ei weni lipsmiste tagajärjel nii hõlpsasti välja, ei jää ka

### Tüübilised piimakitsed.



Pruun tõukits.



Valge tõukits

tu ajades, võib kuulda üksteisele wasiukäivaid arvamisi. Need, kellel on head piimakitsed, on kitsesid ostes valmistatud, sest väljaarvatud 1½—2 kuuline vaheaeg on neil terve aasta läbi oma käest võtta rannusat piima. Kitse kuivalt setju ajal märkavad nad alles, kui kalliks on piim poest ostes, ja kui lofkuhoiidli-

nii tergesti haigeks. Udar ei pea olema lõdvalt alla rippuv, vaid asuma kõhu ligi. Kitsel on udar, kas tera — või koti taoline. Mõlemad on head, ükski ei ole eelistatav. Väiksele karu kitsel on tunnused, et teda on hästi hoitud, ja et naha rasvanäärmed töötavad tal korralikult, millest võib järeldada

ta üldist rahuldawat terwislist seijutorda. Tüübiline piimalits on tagant lai, ettepoole kitsam, rind sügaw, kuid mitte väga lai, kael pikk, pea kitsas, juu lai. Ühiteise laia kehaga kits, paksu kaela, toore peaga, rühmi karwaga — ei anna ilalgi palju piima. Pikk karw kitsel warjab kergesti kõik kehahituse wead, kuid jeda filmaspidades, saab teatud ettevaatusega toimides looma siiski dieeti hinnata. Kuid väliseid tundemärke ei saa ilalgi nii ohustawaks pidada, kui proowilüppi, millest on korralikult teostatud vähemalt 1 aasta jooksul. Sarnast kontrolli saab meil teostada alles peale ostmist, mitte aga ostmise eel. Teistki oleks lugu, kui ka meil asutataks kitsakaswatus-seltsi, kes ajuks sihi-findlale kitsede tõuparandusele, nagu see on wiisiks Lääne-Euroopa riikides. Kitsakaswatus ja tõuparandus seltside poolt peetawates karjaraamatutes märgitakse iga kontrollitawa kitsi kohta tema põlwenemine, poegimised, toodang, toidukulutus. Dstes kitsi wastawalt seltsilt saab igaiüks oma silmaga karjaraamatust tutvuneda wastawa kitsi kohta käiwate toodangu ja sajuwuse andmetega. Tõuparanduse seltsid wiivad läbi ka kitsede wälimise wastawat ühtlustamist. Näitaks on Sahjamaal kitsi tõu-seltside ühiseks eesmärgiks kaswata-da jarweta, lühikekarwalist ja kindla wärwilist kitsi. Sarnedeta kitsed on mõnuisamad talitada ja ei riku laudastiseseadet ega nõu-sid ja riistu, nii kui jarwikud. Lühike karw on kergem puhast hoida ja ei warja keha wigasid. Kindel wärm on tagatiseks, et temale seltsi-wad ka findlad omadused.

Wärwi poolest jagunewad Sahjamaal tõukitsjed walgeteks ja pruunideks, wiimased omalt poolt 3 alarühma (hirsu värwi, mustjaspruunid, punataspruunid).

Kõige wanem on walge kitsi tõuparandus, millest teostati Schweitzi walgete Saane- ja Wppenzelli sugu kitsede abil. Pruunide kitsi tõuparanduseks tarwitati jamuti Schweitzist pärit olewaid suguloomi (Suane, Guggisbergi, Zoggenburgi). Pruunidel kitsedel on üleni pruun keha, värwi jume igal seltsil on isejugune; pikuti üle selja käib kõigil must triip, ning jalgadel ja peal on findlad helelad wõi mustad märgid. Wälisele tõuparandusele seltsid muudugi toodangu paran-

dus. Tõuraamatu kitsede toodangu kontrollitakse korra-pärajalt, jannuti nende hoidmist ja toitmist. Kuid kõige-peab hoolitseb wastaw tõu-selts selle eest, et kitsepidajatel oleks tarwitada head tõusitud. Sellel on muudugi kõige suurem tähtsus, sest üks ainuke hea tõusitil saab oma omadusi parandada tuhandetele järeltulijatele.

Sihifindla töö läbi on tõu-seltsid kitsede piimatoo-dangu palju tõstnud. Tõukitsjed annawad 700—800 lit. piima aastas (talledele antud piim mahaarwa-tud). Kuid on palju nende hulgas, kelle toodang tõu-seb üle 1000 lit. Westmine kehakaswus jaaljuures on 50—60 kg. Toidukulutus on näiteks järgmine: 3 kon-trollitawat kitsi, kellest aasta jooksul saadi kokku 2282 lit. piima, tarwitasid ära 55 pd. heinu, 25 pd. jega-wiljajahu, 25 pd. kliisid, 9 pd. taeru, 26 pd. juurwilja. Praeguse päewahinnaga arwestades, on piima wäär-tus 27.384 mt., toidukulutus 22.640 mt., wähe piima saajaks 4744 mt. Kuna siin on tegemist wäljamaa olu-dele kohase tootmisega, ning tõukitsjedega, ei saa neid andmeid ka meile mõõduandwateks pidada. Tuleks waid teostada ka meil igal kitsepidajal korralikku too-dangu kontrolli, ning võimaldada kitsile nii head toi-tu, kui olud jeda lubawad: jahude ajemel wõib jätta rohkem kartuleid, ning heina portsjoni peab teadagi juurendama. Kitsi sajutab ära kõiki majapidamise jät-teid, nagu leiba soorikuid, kartuli foori, herne testa-sid, juurwilja pääliseid jne. Ta jöbb hea meelega ka puulehti, mida meil kõik teised toduloomad põlgawad. Selle tõttu ei ole teda mitte kulukas pidada, ning kitsi-ga wõiks katset teha igaiüks, kellel on oma wäike lapikene aiamaad. Kitsi liha jarnaneb lambalihale ning kitsetalle-sid wõib jega wäga hästi oma majapi-damises toiduks äratarwitada, kui ei lähe forda meid ära müüa. Rahwa terwishoiu seijukohalt wõib kitsi-pidamise edenemist ainult terwitada, sest nii kitseliha, kui ka kitsi piim on terwemad, kui teised liha liigid ja lehma piim. Kitsi on wähe mehe piimalehm. Wida rohkem edeneb kitsepidamine, jeda wähemaks muutub fahwatute alatoidetute laste arv, kellel lehmapiim fättesaamata, wõi kes tarwitawad piimatalitustest ta-gasitoodud rohkesti haigusidusid sijaldawat läbiaetud piima. Sellepärast pidage kitsesid!

H. Brauter.

## Miks nutab teie laps?

Laps tuleb ilmale nutu ja häälitsemisega. See on tähtis, sest esimene lapse kisa puhastab ta kurgu, hinge-toru ja kopsu, paneb kätima wereringwoolu.

Wastilündinud laps peab karjuma vähemalt wee-rand tunni pool päewas, et ta kopsud areneksid ja wereringwool töötaks hästi.

Igal lapsel on seitse erilist karjumis- ja nutuwii-si ja igal wiisil on oma tähendus.

Uma on tšedasti töös. Laps karjub. See on wahet-pidamata, hädine kisa, mida saadab jageli jörmede

inimine. Emal tarwitseb ainult waadata kella peale, ta näeb ise, et on unustanud lapse jöbgi aja. Seft laps ei arwesta aja ja walguise kofkuhoiuga. Nutt peaks waitima filmapiltseft, kui laps jüüa saab. Kui nutt aga kestab ka peale jöbtmise, siis tähendab see suure-malt ofalt, et laps ei saa küllalt jüüa. Walwate ta taalu. Digusse pärawt peaks last kaaluma iga päew ta esimestel tšel tuni kolmel elunädalal, — iga nädal tuni ta saab tšheftja tuusets — siis iga kuu ford.

Juba jälle pikaldane nutt. Kuid pole ju jöbgi aeg.

Siiski see tõlab lamuti nagu nälgajäta. Mida vajab laps? Oma maatab hoolitast. Ei ühtegi nõela, mida teda torgata võiks. Mähkmed on tuiwad. Midaagi ei võinud last ehmatada. Noor ema on ärevil. Kuid toraga tuleb temale meelde — eht on lapsi jama! Sigus — peale juttäiefeje mee, mis peab aiantu pidiist, mis peab olema teedetud ja puhast — or laps rahul. Ma lapse jama peale peame mõtkema.

Kõikfekt ärkab laps. Tal on valus. Mingi noor torgib teda. Ta kisa on teraw ja kestew. Wõi aga tal võib olla lõhu kramp, mil puhul ta kisa on krampfitt, põlwekeied tõmbuwad kõwerats ja põidlab tõmbuwad wäitfiese rufitasse. Kui walu on ühendufes hammas- tega dõruts laps oma nina wõi kujukõrwa. Waadake teraiekt lapse liigutufi, see aitab teile leida walu põhjust. Laps ei wala pisaraid kuni ta on wana poolteist kuni kolm kuud.

Siis on weel hirmu kisa — läbilõikaw, äkiline. Sindlasti tuleb aeg, kus emad waluwawad oma wäitfeste üle nii, et jeda kisa enam ei ole. Ehmatada wäitfekt last — see on andeksandmatu patt; nii mõnigi närwihaiqus, mis rikub loqu elu, on pärit lapsepõlwe ehmatufest, ja wanemad murrawad ilmaaegu pead, kust nende laps saanud närwiriffe. Kriti meie raskel ajal on juurim patt, kui meie kõiki meie wõinufes olemat ei tee, et laps kaswaks tugewa ergutawaga.

Mõnikord näewad lapsed paha und. See on harilikult kate kuni kuuenaastase wanufeni. Harilikult on see ülesõõmife, kinnife lõhu wõi usfide tagajärjel. Kuniagi pole see loomulik, põhjusteta nähtus. Olge walwel!

Laps on märg, wõi aga on tema rietus ebanu- gaw. Siis võib ta ka weel olla wäfinud ühes seifatus lamamifest. Lamades liig kawa ühe külje peal, võib ta peatene ära wajuda. Kuid, kes pole kuulnud belda- wa: „Arc pane last pahema külje peale — see on halb ta südame tegewusele.“ Terwe laps võib lamada igas seifatus. Minult läie lõhuga ärge asetage teda paha- male küljele, waid alles siis, kui toit peats olema juba ära seedinud. Ärge laete last lamada liig palju selja peal.

Kisa ja nutt, millele teie ei leia erilist põhjust, on sageli tingitud celpool nimetatud asjaoludest.

Paha tuju ja jonn kisa erineb walu kist. Jonni nutu ajal laintab laps oma käsi, tõukab jalgadega ja kehake tõmbub tangels. Kõik liigutufed walu ajal on loomufunnilifekt sihitud teha kestkoha poole — siiske- lündinud enefekaitse tundimufe awaldufena. Liigutufed

jonn kisa ajal püüawad wäljapoole — see on lapse jonn kisa ajal püüawad wäljapoole — see on lapse

õppus waatame hellitatud last. Urge unustage, et juba kolme kuu wanufelt ostab laps õige tublisti hin- lala oma ümbrustonda. Ta teab wäga hästi, et isa ei osta teda mugawalt jüles hoida. Teab, et juurem wend, kui ta tema sülle wõtab, kuhjab ta riided eba- meedidatesse kortfudesse ja hoiab mõnikord ta jalad kõrgemal kui pea. Loomufunnilifekt ostab laps karta kaste asja — kuffumist ja kärmi. Kõik teifed hirmud on kunstlikult arendatud. Laps teab ka wäga hästi, et wanaema ta magama kiigutab laulu ja kiigutamifega, kui ema jeda ei näe. Kui laps tunneb, et ta nutu ja kistaga saab, mida ta tahab, siis ostab ta põhjalikult jeda kasutada.

Loomulikud olukorras, kui lapse loomufunnilifed tarbed leawad rahuldust, ei arendu lapses ka karju- mife harjumus.

Kui last palju ärritatakse, kui teda alati näidatakse ja temaga uhkustakse imetlemate sugulaste ja sõprade ees, kus teda korthutatse, hellitakse, lõbustakse muufi- kaga ja mängemifega, kus teda wäsitakse igajugu lärmitfewate mänguasjade, jutuajamise ja laulmifega, seal pole ime, kui lapse närwitawa on ülewäsitatud ja ta nutab ning jonnib.

Kas peab last, kes nutab paha tuju ja jonn kisa pärast, rahustada plüüdma wõi peab teda rahulikult nutta lastma, kuni ta wäpib? Muidugi on palju parem, juba kolmekuulifele lapsele selgetks teha, et elus alati kõike jaada ei wõi kisa ja jonnimifega.

Gnefekt mõistetakwalt aga käib see terwe lapse kofta, kes on ainult hellitatud. Saige lapse juures ei saa üldifeft distfupliinist juttu olla.

Kialgi ärge laste last ennast magama nutta. Kuid see pole belbud unife nuttu kofta. Mõneb lapsed nagu wõitfemad unega. Nad kistawad paar korda waljusti, muufurwad siis wähe, lõpüks ohkawad — ja maga- wadli juba.

Nagu näeme, laps vajab ijegi wäitfekt nuttu ja kistamist, kuid ainult kõige esimefel eluajal. Esimeftel elunädalatel on see tema ainuke jõuharjutus, kuid kui ta juba leiab oma käed ja jalad, kui ta juba wähe is- tuda saab ja ise ennast liigutada ja mängida, siis peats nutt olema juba haruldane nähtus, tingitud kindlast, kõhifekt asjaolust, mida peab katsuma leida ja kõrwal- dada.

Tuntud Ameerika lastearsti  
Dr. **Cornelia Browne**'i järel.

## Lõunasöögid.

On üks tähtsamatest küsimustest igale perenai- sele pead murda selle üle, mida lõunaks teeta. Tuleb mõelda niikasti toidumääruse kut ka hinna üle. Toome allpool mõned lõunaksõogi kottufead. Tuleb tähene-

dada, et kaks rooga lõunaks on tätkja küllaldased. Un- tud toidufebelitte järel, mis on seatud kolmeroaliste lõu- nate jaoks, võib aga kergesti kottu seada ka kaheroa- list lõunaid. Kui lõunaks on supp ühes lihaga, siis on teifeks roats küllalt kergemast piima wõi purwõlja eht

aiawilja roast. Samuti on peale lihajõõgi hea anda piimatõitu ehk mõnda magusrooga.

**P ü h a p ä e w:** Kalaleem kalafätkidega. Wasita-liha rull marjasalatiga. Wahukoort küpsistega.

**E s m a s p ä e w:** Tomatileem juustufatigidega. Ahjus küpjetatud haug hapukoorestega. Keedetud puding.

**T e i s i p ä e w:** Kammuleem pirutatega. Jänes hautatud peetidega. Kompot.

**K o l m a p ä e w:** Peedileem. Linnuküpsis marja või puuvilja salatiga. Ubrikoofi küpsel piimaga.

**M e l j a p ä e w:** Herneleem pruunistatud jaitätkidega. Täidetud seajalg. Apelsiini waht.

**K e e d e:** Haputapsaleem tomatidega. Küpjetatud latikas seenekastega. Munakoof waniljekastega.

**L a u p ä e w:** Kartulikuleem pruunistatud leiwatükidega. Ahjuküpsis (loomalihast) sibulatega. Pannkoogid.

### Rõuna retseptid taimetoitlastele.

**P ü h a p ä e w:** Itaalia leem. Lilletapsavorum. Laastud täidetud wahukoorega.

**E s m a s p ä e w:** Kaalileem. Täidetud tapsapea. Viktooria küpsel.

**T e i s i p ä e w:** Seeneleem. Küpsitükid tomatikastega. Kompot piimaga. Viktooria küpsel.

**K o l m a p ä e w:** Herneleem pruunistatud jaiaga. Tule homme jälle. Sunavorum koorega.

**M e l j a p ä e w:** Piimaleem muudlitega. Kartulikükid seenekastega. Waesed riivitlid.

**K e e d e:** Wärskekapsaleem. Hautatud munad. Toore puuvilja salat.

### Jänes.

Sügistalwe tund on jänese püügi aeg. Siis on nad ilusa willaga ja kõige raswajemad. Meie metsades leidub kolme sellist jäneseid: põllujänes, pajujänes ja kiwi-jänes. Kõige parem neist on põllujänes. Ta kaalub 10—14 n. On palju pruunika willaga. Ta elutseb põlbude läheduses ja seega toidab end põllusaadustest. Kiwi-jänes ja pajujänes on mõlemad wäiksemad — kaaluvad 7—10 n., on ofaswillaga punakat pruuni wärwi. Paju-jänes eraldub seega kiwi-jänesest, et ta oma willad talwetu- tultul walgeks muudab. Nad elutsewad metsades, toidavad end puukoortest ja seega ei ole nende liha nii hea kui põllujänesel. Enne tarwitamist lastakse jänes 4—5 päewa rippuda pea allapoole, et wesi hästi wälja tuleb. Jänes niilitakse, jstikond kõrvaldatakse ja leota- takse wees 4—5 tundi, et kesti fergemini ära tõmmata saab. Wee hulka võib äädikat lisada, see teeb liha mure- damaks. Sellele ei meeldi jänese omapärane maitse, võib enne küpjetamist jäneest 10 min. piima sees teeta. Jänese liha on mõnesest wäga tuiw ja sellepärast peab jäneest valmistades rohkesti pekti ja võib tarwitama. Jäneest valmistatakse kahte wiisi: kas terwena ahjus, või tükkideks raiutuna pajas. Wiimane valmistuswiis oleks loomitavam, sest pajas küpjetatud jänes on palju mahlasem ja tervets ei ole ta valmistamine nii tüli-

kas kui ahjus küpjetades, kus jäneest ühtepuhku walama peab. Jäneest tarwitatakse ainult esimesed ja tagumi- sed veied ja jalg, kuna kõhu osa ära jääb, seepärast et ta liig kondine ja werine.

**J ä n e s e k ü p s i s.** 1 jänes. 1½ naela pekti, 4 spl. raswa või wõid, 1 spl. pehmet jahu ¾ toopi piima, 3—4 spl. haputfoort.

Mülitud jänes leotatakse 3—4 tundi äädikawees. Keetad tõmmatakse maha ja raiutakse tükkideks. Esime- sed ja tagumised veied keotakse ühte ja wahela pannakse pekti. Peet nõelutakse lihast läbi. Wõi lastakse pajas tuumaks muma, tehakse selles lihastükid pruuniks, ripu- tatatakse jahu ja joola peale, lisatakse enne wähe teewa- mett ja siis piim ja lastakse taane all pehmet muma. Küpsimise ajal lisatakse aegajalt piima, et kaste wähe- jets ei tee. Kui liha küps, tõstetakse köitelanale ja kaste kurnatakse läbi sõela ning lisatakse foort. Antakse lauale hautatud peetidega.

**A h j u s k ü p s e t a t u d j ä n e s.** Mülitud, leotatud jäne- sel nõelutakse pekt lihast läbi, ajetakse praepan- nile, mille peale pannakse pool supilusikatäit wõid. Kui jänes pruun, walatakse pannile teewawett ja hapu- foort ja selle kastega walatakse jänes ühtelugu jeni kui ta küps.

**H a u t a t u d p e e d i d.** 2½ u. peeti, 1 tl. joola, 2 spl. margariini või wõid, 2 spl. jahu, piima või liha- leent, suhkurt, äädikat.

Peedid keedetakse pehmet, tooritakse, lõigatakse wäi- kesteks neljakandilisteks tükkideks. Wõi ja jahu keede- takse katlas, lisatakse peedid ja piim või lihaleem wala- takse peale. Maitse järgi lisatakse joola, suhkurt ja äädikat.

**K e e d e t u d p u d i n g.** 8 muna, ½ toopi foort wõid piima wormi sifustamisets, ¾ klaasi suhkurt.

Suhkur sulatatakse pannil ja walatakse sooja tuima wormi. Worm tuleb kõige aja hästi keerata, et pruun suhkurt wormi sifemise pinna täiesti katab. Munad klo- pitakse wahule ja keew piim või foor klopitakse munade hulka. Klopipida tuleb jeni, kuni segu enam-wähem jahunud on. Walatakse wormi. Waan pannakse wor- mile peale ja worm keedetakse teise nõu sees ¾—1 tund. Walatakse wormist waagnale.

**A p e l s i n i w a h t:** 5 lehte kalaliimi, ½ kohwitassi teewa mett, ½ kohwi tassi külma mett, 1 kohwi tass suhkurt, 1-he sidruni mahl, 1-he apelsini mahl ja foor, 3 munawalget.

½ kohwi tassi külmas wees leotatakse kalaliimi 10 — 15 minutit. Tõstetakse külmast weest wälja ja wala- takse ½ kohwi tassi teewa mett leotatud kalaliimi pääle kalaliimi hästi segades. Kui kalaliim on sulatatud, lisa- takse suhkurt, apelsini mahl ja foor, sidruni mahl ja segu klopitakse jää pääl wahule. Erabi wahule klopitud mu- nawalge segatakse juure ja müüd klopitakse weel kuni magustoit on kõwaks wahuks muutunud. Wõetakse külma weega loputatud kiwist nõu, mille põhi ja serwad apelsini tükkidega ilustatakse ja waht walatakse wormi.

**M u n a k o o f:** 3 muna lõhutatse klaasis. Sama palju kui on klaasis mune, wõetakse suhkurt ja föredat jahu. Munad ja suhkurt klopitakse wahule ja jahud liha-

ratje vähehaaval juure. Taigen valatatakse võidetud ja kuhvitutega üleriputatud wormi, küpjetatakse parajas ahjus (siia juure vanilje-taste).

Vanilje-taste: 1, toopi piima, 2 muna, 2 munatollast, 2 spl. suhkurt, 2 tl. maisi jahu, ½ tanna vaniljet või 2 tl. vanilje-suhkurt.

Stõit ained segatuna pannakse kastruliga tulele ja klopitakse tulel jeni tuni jegu patiuts läheb. Väiatse külma ja klopitakse veel tuni jahtub.

Wiktoria tšiseel: ½ klaasi riisi, 2½ 3 klaasi piima, 3 spl. suhkurt, ½ sidrunit, 3 lehte talaliimi, 1 klaas hääd koort.

Pestud riis keedetakse piimas pehmeks, lisatakse suhkur. Puder pannakse jahtuma. Sidruni mahl, rinvitud koor, sulatatud talaliim ja vahule klopitud koor segatakse pudru hulka. Väiatse külma.

Süüakse marjamahlaga.

Waejed rüütliid. Prantsjain, ¼ klaasi piima, 1 muna, ½ spl. jahu, ½ tl. soola, võid küpjetamiseks, keedist, ½ klaasi koort, 1 tl. suhkurt.

Piim, sool, muna ja jahu segatakse. Saiaäärud kasutatakse segusse ja küpjetatakse mõlemalt poolt võis pruuniks. Pannakse waagnale. Saiaäärud ilustatakse suhkruga vahule löödud koorega ja keedijega.

Õuna worm. 1 muna, ½ klaasi haput koort, ½ klaasi suhkurt, ½ klaasi võid ja jahu; 2½ naela õunu, 1 klaas suhkurt.

Õunad pestakse, kooritakse ja lõigatakse õhukesteks siviideks ja pannakse võidetud wormi, wahule suhkurt riputades. Sulatatud või, muna, hapu koor, suhkur ja jahu segatakse taignaks. Taigen rullitakse ja lõigatakse wormile kaaneks. Hammasrattaga võetakse taignast ribad ja ilustatakse kaane pinda. Võetakse muna ja küpjetatakse ahjus. Süüakse koorega.

## Väiksed näpunäiteid toidu valmistamiseks.

1) Mait peab teema wett pliida peal pidama; kui maja mõnele toidule wett lijada — olgu ta keem. külm wesi ristub toitude maitset.

2) Stõit wärsted aiawiljad pannakse teema weega tulele.

3) Iga wärste liha pandagu teema teema weega ja lisatagu sellele ainult teema wett.

4) külm wesi leotab, paisutab, sulatab, puhastab.

5) kuiv puuwili ja suitsetatud liha peawad paisuma, sellepärast asetatakse nad keetmiseks külma wee sisse.

6) startulad pannakse peale koorimist wette ja keetmiseks asetatakse nad külma wee sisse.

7) startulijahu segatakse ikka külma wee sisse.

8) Stõit kaunwiljad pannakse tulele külma wee sees.

9) Jahu ja või jahu, mis lastete alusteks, oman-

dad parema maitse, kui tema wäitje tule peal aeglaselt valmistatakse.

10) Piim peab teema aeglaselt ja mitte kaua. Keedetud piim tuleb alahoida taetult ja jahedas kohas. Parema on piima teema mitte lahtise tule peal. Et teda kiirem jahutada, asetagu piim ühes keedumõuga koha peale üleskeetmist külma wette.

11) Munarooge valmistades tulewad munad enne tublisti floppida.

12) Rasw peab väga kuim olema, kui temas midagi praadida tahetakse.

13) Suuremat hulka tarwitatud praeraswa saab wärstondada. Selleks pannakse rasw külma wee sisse ja lastakse ta selles pikemat aega keeda, sellejuures tublisti segades. Järgmisel päewal võetakse angunud rasw wee keest wälja, kuumendakse ta veel kord, et wesi lõpult wälja auraks. Sarnajelt puhastatud rasw on jälle wärste ja tarwitamiskõlbuline.

## Vaibad mööblikattena.

Waibaga ehk fattega, koos lihtsa pingi ja seinariuliga kombineeritud saame suurima ja mugavama mööblitese diiwani.

Wähe latema kui harilikku istmega puust ehk madratsiga pehmendatud, polsterdatud pink, mis nii pikk kui waiba laius, umbes 200 sm., asetatakse seinast vastu tupp, kohale, kus sarnane suurim „mööblikombinatsioon“ sobiw. Waibaga taetakse pingi ehitääl pörandalt alates üle istme edasi; seinast poolse ääre külge kinnitatakse waipe kinni, kas palettega ehk teistiti. Sealt edasi seinast mööda üles poole silebalt — pingul. Waiba pikkuse määramisel tuleb juba arwastada sellega, et wiimane ulataks pingi seinast poolsest küljest möödes umbes

120 sm. kõrgele. Waiba ülemise ääre kohale on puuriulilus teema, mis waiba lõppu seinast piirab ja sellega ühtlasi termet kombinatsiooni dekoratiivseks termituks teeb. Ülemist riulit saab otstarbekohaselt raamatute ja lillewaaside paigutamiseks kasutada. See koosjate ja asetamise wiis on eriti wäsimõetaw ja sobiw ühetoalises wäikeses kodus, kus äärmiselt kitsa ruumiga tuleb arwastada, et kõiki tarbe esemeid paigutada. Wõib veel praktilisemalt seda seadust woobiga ühenduses kombineerida; sel korral asetatakse waipe pinki. Siis tuleb muudugi magamise ajaks woobi päält waipe seinale tagasi käämata ja kinnitada, — kuna päewal — waipe



Seina ja pingikatte

jeinalt üle woodi, ja woodi esiküljelt kuni maani riputs — mugawat istepaika moodustades.

Sarnasteks pintseinatateteks jobivad kõik meie ilusad rahvuslised saani ja tirstu waibad — kirjas ja tehnikas. (Pilt nr. 3.) Wiimaseid ostab pea iga wähegi teadlik tuduja kududa. Kirjad on neis enam jagu kõit põimitud wõi korjatud koeripji pinnal. Linane ehk puuwiila niit lõimeks ja willane koe. Wöötkirja joontes nagu pildil nr. 3 saab kergemalt kududa muudugi loemustri laua abil, kui see olemas — kui korjatult. Wärvide kokkusead on võimalikult mitmesugune — nagu jël kellegile meelepärane, kuid soowitaw oleks jäljestada kõigepäält omi waipe muuseumides — kui sündsata uut algupärast kirja ei ole. See on wastawaid sündsaid kirju võimalik kodufäsitöötodadest tellida.

*Elba Saral.*

## Veel mööbliriidetest.

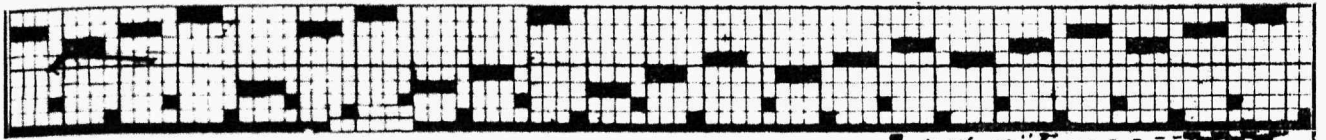


**Nr. 1** Pildistus kunstsiidi mööbliriidest.

(Seadlus kirja juurde.)

Kollakas pruun korutatud kunstsiidi koelõng ja hele beesih läikelõim Nr. 2/24. Suga Nr. 100/2.

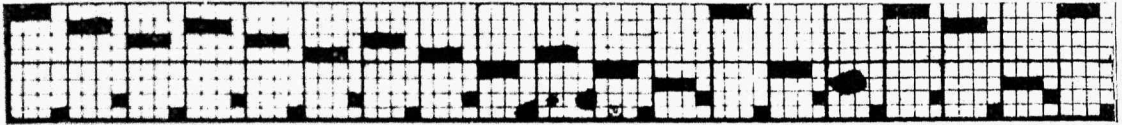




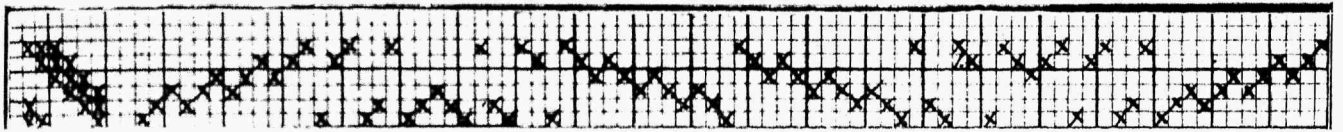
3. pöök. nööp.

(Järgneb.)

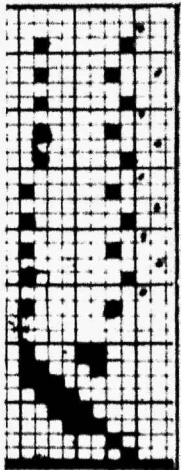
(Järg)



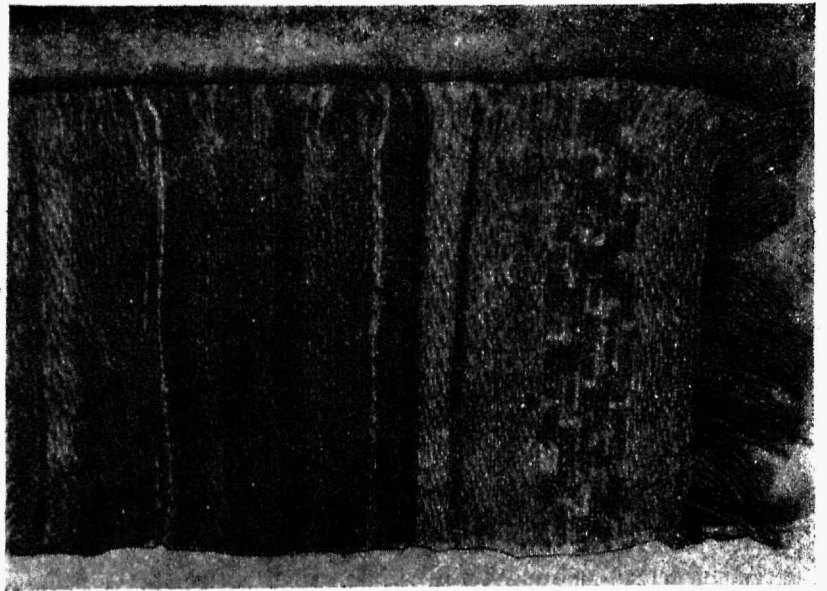
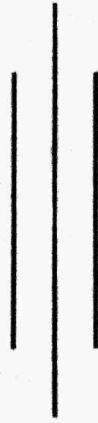
Pool suurendatud nüdep. ja sidus. mööbliriide nr. 1 juurde.



Algnüdepanek ja sidus. mööbliriide nr. 1 juurde.



siinraan  
datud  
sidus ja  
tallamine  
mööbliriide  
nr. 1 juurde



Nr. 2. Pildistus jooneliisest linasest atlas tudega. mööbli-  
riidest, väikse koefirja kirjaga. Koefirja kirjakoeks võetagu  
perllõng N. 8. C B kuldkollane. (Lähem seletus oli „Naiste  
Säätes“ detf. kuu lehes „linased mööbliriided“ 3 all.



# Käsitöö ja riieetus

Toimetanud Renate Põlendik

Nr. 1. Kodulinane laudlina kirju lina ja karditakandusega. Rahvusliste käitje kirjade, wormide ja wanas tehnikas kokku seatud ja wälja töötatud on see lina. Eritine äär ja eriline wärwilise pilu joonega piiratud. Selleks 4 lõnga wälja tõmmata pindriideist, 8 lõnga wahete jättes, 4 lõnga wälja. Pilutis-õmmetus ümber ääre wärwilise niidiga — niijama ka seesmine piluäär. Keskmine

üle wormi pinna jooksu perllõngaga. Neile peale pingutatatakse kardlõng wastupidi juunas. Nii et alus lõngad näituseks — risti pidi ja kardlõngad püsti pidi, siis alles kiinitakse täitmis-pistel kardlõngad pinna riidele, üle iga kardlõnga piste pannes, kas jooneliikela nagu selles musteris ehk jämbuliikela. Kiinituslõng on siin walge — kuid võib ka wärwiliste lõngadega kiinitus õmmelust teha.



Nr. 1. Kodulinane laudlina V. Johanson.

sissejäänud lõngade üle aga wärwiliselt madal pistel üle tikkida, nii et sirge piirjoon kirja piirab ümber lina. Käsitööjämbud ääre patistuse peal, mis enne pilutamist walimis tulewad õmmelda madalpistel, moodustawad nagu pitsi ümber lina. Joonistuse wormides on mitmeid täidispisteid tarwitatud, mis pildil nr. 1 ja juurendatud musterilehel ära märgitud, nii sama wärwi numbrid lina C. B. kaardi järele.

Liidijena ja selle töö iseäraldusena on keskmine suure motiivi täitmise tehnika. Seda tikanduse moodust kardlõngaga, (ingliskants) nimetame plastiliseks metall tikanduseks: motiivi pinnaosad on enne täidetud pikalt

Warre ja piirjooned on selles kirjast jämp, hammas ehk aia pistel, et terve töö wõi tikandus pitsi taolise ilme saaks. Sama kirjaford kordub iga lina neljal poolel. Tarwitatakse sarnast lina teelaua tattedeks, siis on tarwilik sinna juurde ka wäiksed suurätid riiata selles kirja stiilis. Kardlõng tuleks alati wana kulb ehk wana hõbe walida — mitte wäga hese, mis kiirgamiswähjakutsuwalt mõjuts. G. S.

Nr. 2. Padjakate kaunistus walge niidiga ehk mar-gijetile. Õmmelda walge multneega ehk siidiga, joonistusel näidatud pistetega. Soowi korral võib ka



pisteid muuta. Tähtil tuleb lehed täita tälli pistetega, margiitil võrguga.

Sama kaunistust võib tarvitada rundu- ehl atastardinatets. Võib ka õmmelda värvilistest lõngadest patilule riidele sobivapadja kaunistujets.

Nr. 3. **Stäterätiku kaunistus.** Lõngad valitud C. B. taardi järgi, mida oma värvi ehituse poolest teiste lõngadega võrrelda ei saa. Tähtimijets tarvitakse järgmisi mitine lõnge: must; Nr. 781 — roojakas lilla; Nr. 624 — helepruun; Nr. 66 — heteroheline; Nr. 68 — tumeroheline. Võrgu jaoks Nr. 2 — beige; Nr. 702 — sinine.

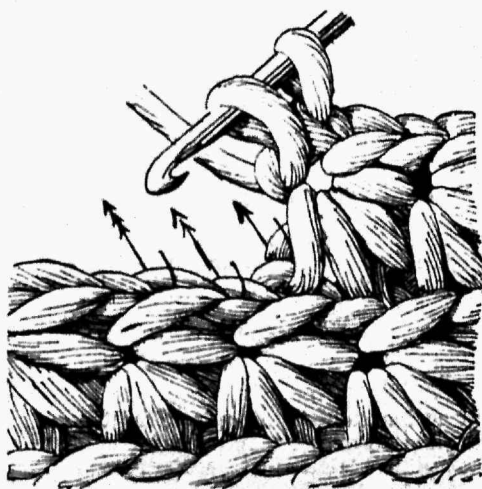
Nr. 4. **Särge kaunistus piluga.**

Nr. 5. **Särge kaunistus õmmeldud madalpistel.**

Nr. 6. **Tasturäti kaunistus.**

**Lapsewantri tell tähtmustriga.**

Tähtmuster on täitsa isefugune oma ehituse poolest. Selles võtame wiis silmusest järgemööda üdelale ja siis tõmbame üdela lorruga neist kõigist läbi. Sisepistmistohad võivad olla mitmesugused. Joonisel Nr. 3 on näha üks niplamise wiis, mis palju tarvitusel on. Nooled näitavad



Nr. 3

kolmanda, neljanda ja viienda silmuse üdelavõtmist, kuna esimene ja teine on juba üdelal. Iga tähe kohal läheb töö edasi tähe ääresilmuse pikkuses. Seda mustrit tuleb niplata ümberringi ning soovitaval ka edasi-tagasi.



**Moed.**



Nr. 1. Ehtulleit kirjusest riidest. Kleit on kaunistatud mustri värvilise siidiga. Lõige lõitelehel Nr. 1—6.

Nr. 2. Mustast willasest ehl sametist kleit. Väljalõige on kaunistatud helelilla, värvilise siidiga. Ehtitiki jesse on tehtud lõige, millest ripub välja siidi tükk, mis kaaluseluga ühest tükkist. Lõige lõitelehel Nr. 7—14.





Nr. 3. Pallitleit plüsee kaunistusega. Kleit on õmmeldud kirjust hiina kreppi ja kaunistatud ühevärvilisest siidist shallkraega. Võige lõikelehel Nr. 15—21.



Nr. 4. Shtulleit läikivast mustast siidist. Godiedega lõigatud seelikut kaunistab eraldi lõigatud poolkaaruride tütt paremal küljel, mis seelikut vähe pikem. Sla ja puusa koht kaunistatud krookidega.

Nr. 5. Shtulleit värvilisest siidist. Satsi ääred õmmeldud prantsuse palistusega. Küljel samast materjalist kilt.



#### Mütsid poeg- ja tütarlastele.

Lapse mütsi ise õmmelda pole sugugi raske, kui ainult natuke maitset on. Vädigil mütsidel on peale woodri — harilikult badistist ehk õhukesest siidist — on üks waderiie tärgeidatud marlest, ning pääle selle mütsi materjal.

Käesolevas numbris on kaks mütsikest, mis kaunis lergeid valmistada. Ka järgmistes numbrites paigutame mõned lapse mütsid ühes lõigetega.

Nr. 6. Kena mütsikene 5-aastase tütarlastele. Mütsikese jaoks tarvitakse roosat hiina kreppi ehk mõnda õhukesest wilaast riidet. Müts saab kroogitud pealaelt ja ümber pea nagu joon. nr. 6 näeme ja lõikelehel tähendatud. Võige lõikelehel nr. 22—25.

Nr. 7. 6-aastase poisikese madrusemütsikene õhukesest tumesinisest kalemist. Ümber mütsi weere nimega paelakene, mis pahemal poolel taha lindikefega lõpeb. Võige lõikelehel nr. 26—28.



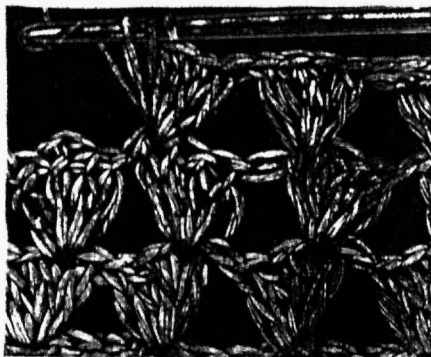
Joon. Nr. 1. Niplatud šall walgest willajest lõngast.



Joon. Nr. 1. Niplatud šall walgest willajest lõngast.  
(60-220 sm. suur) Nr. 2 Töö proov.

Reent walget ja lillat willast lõnga tarwitatakse selle ilusa ja terget mustrit proovi järgi järeldõttatava šalli niplamiseks.

Töö õpetus: Kõige esimesena saab niplatud pikk ketti rida, mis 60 sm. pikk ning pääle selle meel lats kottsiilmust ümber

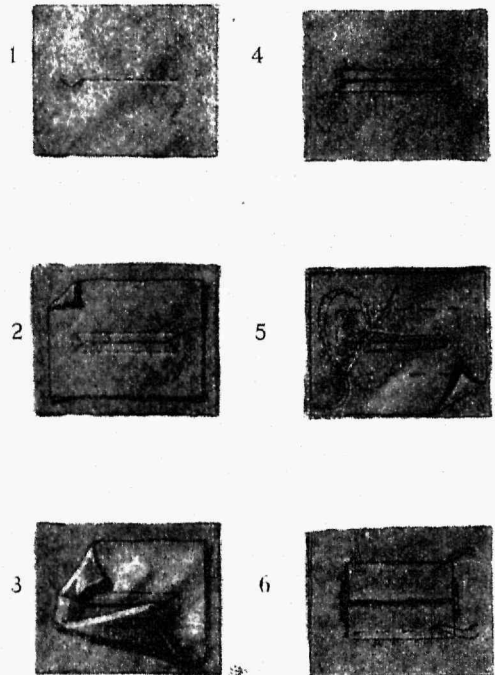


Nr. 2

pööramiseks. Siis pistetakse nelk esimesse äärefilmusesse ning ühe poolsambla posti valmistamiseks on tarwis üldse kuus liigutust: 1. lõnga keeramine nõelale, 2. nõela läbitõmbamine äärefilmusest, 3. lõnga keeramine nõelale, 4. nõela ja lõnga läbitõmbamine äärefilmusest, 5. lõnga keeramine nõelale, 6. nõela ja lõnga läbitõmbamine kõigist nõelale olewast silmustest korraga. Nõnda moodustatakse neli poolsambla posti esimese äärefilmusesse, waata joonist nr. 2. Siis jäetakse kolm äärefilmust wahel ja korratakse neljandamas äärefilmuses seda sama, mis esimeses ning korratakse seni kuni kettriba lõppenud. Käre niplamiseks tuleb neli rida walget ja neli lillat rida niplata seni kuni šalli pikkus käes. Narmad valmistada lillast lõngast 25 sm. pikad.

#### Tarwitit näpunäide nõõpangu õmblemiseks üleriidele.

Joon. Nr. 1 järgi märgime traagelnõidiga nõõpangu koha ja pikkuse. Võtame põigiti riidest wälse riide rida, 1½ sm. nõõpangust pikema ja 2 sm. laiemana. Metame siis riide paremad pooled wastakuti märgitud kohale igast küljest ühe mõrra üle jättes. Pääle selle tikime ümber märgitud koha ühewõrdjelt kinni ja kõtame nõõpangu keskelt läbi, nii et



nurkades wälseid kolmnurgad moodustawad. (Waata joon. Nr. 2). Nüüd keerame joon. Nr. 3 eestujul riide riide wafatu poolele ja traageldame mõlemad riide ääred kinni. (Waata joon. Nr. 4). Pääle selle teeme lõike nõõpangu kohal hõlma sijemise ääresse ning kinnitame ülesloomise pistel, nagu joon. Nr. 5 meile näitab, kinni. Pressitud ja traagelnõidist wabastatud nõõpang näeb wälja nagu joonistusel Nr. 6 näeme.

KUUKIRI

# „NAISTE HÄÄL“

ON EESTI ORGANISEERITUD  
NAISTE HÄÄLEKANDJA

---

„NAISTE HÄÄL“ aitab kaasa naise kultuurilise, majanduslise ja tervislise järje tõstmisele; tutvustab naisi kõigi päevapoliitiliste küsimustega; toob lähedale ja selgitab naise elulisi huve siiravaid küsimusi; jälgib rahvusvahelise naisliikumise tööd ja saavutusi; annab asjatundlikku nõu ja juhatust talu- ja kodumajapidamises, kodukaubanduses, riietuses ja käsitöös; film naiste elust, kroonika, kirjanduse ülevaade, küsimused ja kostmised.

„NAISTE HÄÄL“ on raamatukogudele ja lugemislauadele väärtusiik ja huvitav lugemismaterjal.

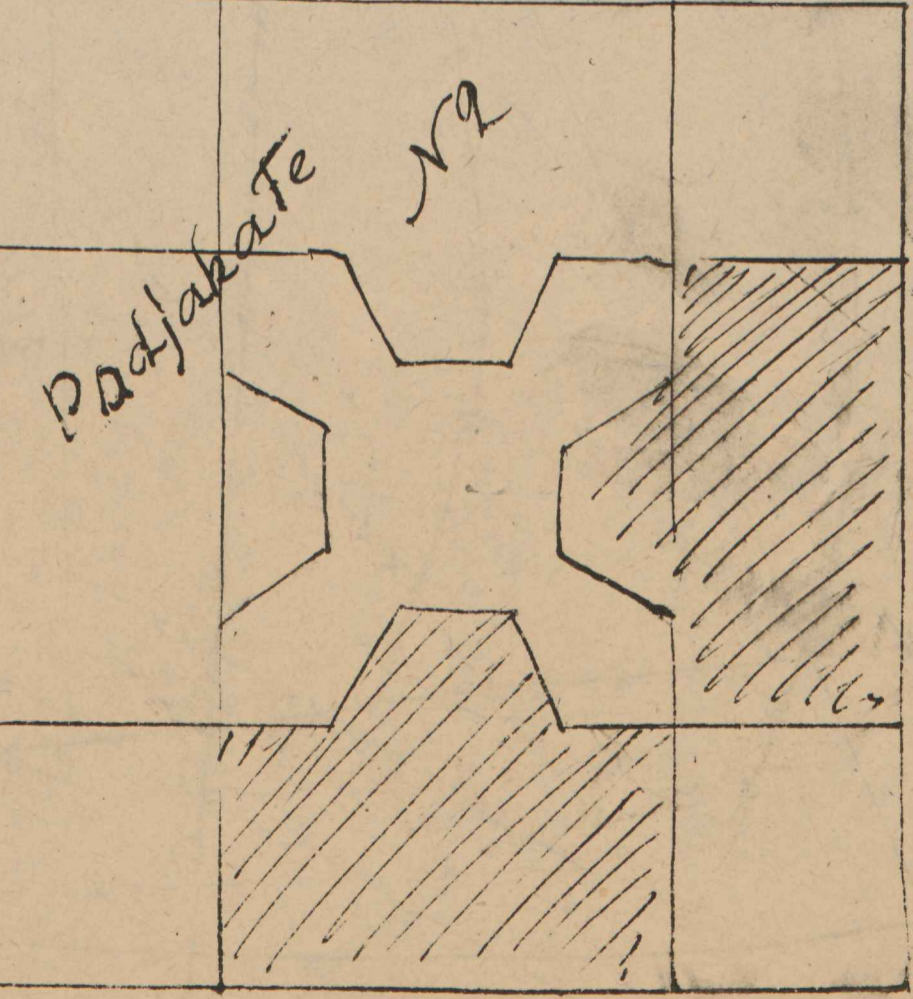
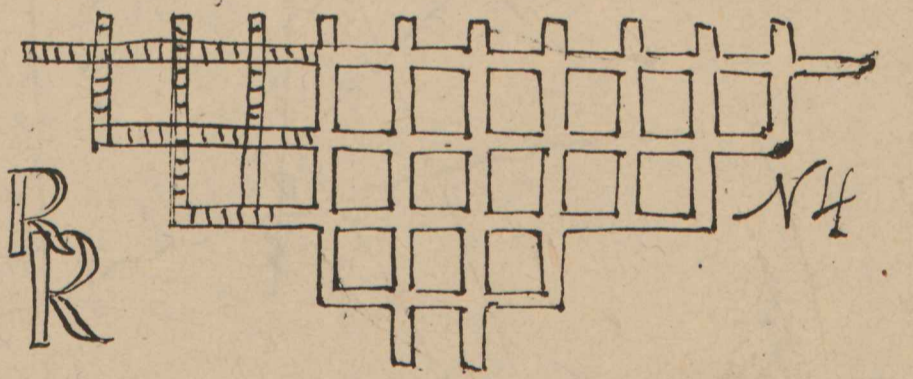
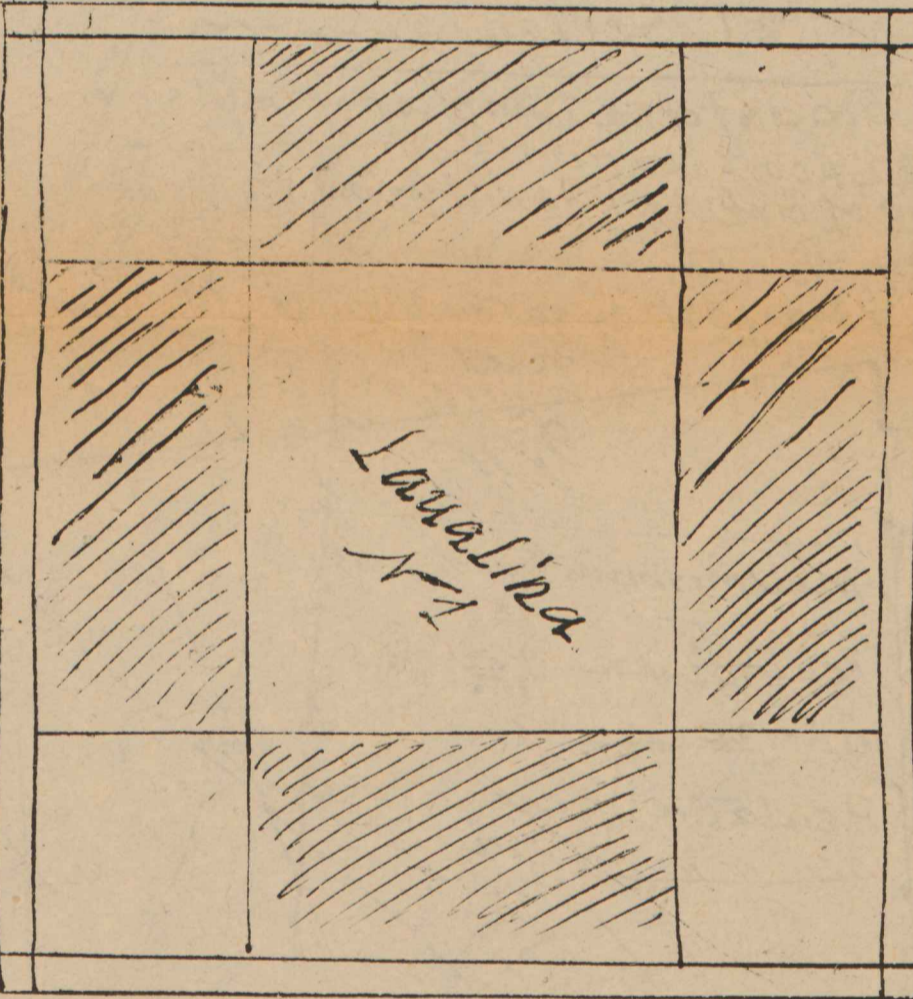
„NAISTE HÄÄL“ on Haridusministeeriumi poolt soovitatud ajakiri naisõpetajatele ja õpilastele.

„NAISTE HÄÄL“ maksab aastas 4 krooni, poolaastas 2 krooni; tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised tellimisvastuvõtjad.

---

TELLIGE ISE JA SOOVITAGE  
OMA TUTTAVATELE „NAISTE HÄÄLT“

"Harste Fläale" No 1  
mustri/leht



Naisste Hääle No 1 lõikeleht  
Ohtu kleit

- 1 Esitükk -x-x-x-x-
- 2 Seljatükk -x-x-x-
- 3 Käis -x-x-x-x-x-
- 4 Vöö -x-x-x-x-x-
- 5 Väike kolmnurk -x-x-x-x-
- 6 Suur kolmnurk -x-x-x-x-

- Villane kleit
- 7 Esitükk ~~~~~
  - 8 Seljatükk -#-#-#-
  - 9 Esine väljalõige ~~~~~
  - 10 Tagune ~~~~~
  - 11 Käis ~~~~~
  - 12 Käis ++++++
  - 13 Seelik +.+.+.+.+
  - 14 Tunnik x-x-x-x-x

- Pall kleit püsisee karn
- 15 Esitükk ~~~~~
  - 16 Seljatükk ~~~~~
  - 17, 18 Ülemine püsisee ~~~~~
  - 19, 20 Alumine püsisee ~~~~~
  - 21 Seelik ~~~~~

- 5 aastase tütarlapse müts
- 22 pool pea jagu ~~~~~
  - 23 Märlest käänatud osa ~~~~~
  - 24 Vööder ~~~~~
  - 25 Märlest sissetõmbuva osa ~~~~~

- Madrusmüts 6 aast. poisile
- 26 Pealagin ~~~~~
  - 27 Äär ~~~~~
  - 28 Pealae esimene ja tagumiline osa ~~~~~

